

[Bendix.]

stand for dem, som bor i et selvejet hus, og vi er også villige til at medvirke i en diskussion af, hvad der eventuelt kan afbalancere en afskaffelse af lejeværdibegrebet, men når hr. Henning Philipsen går så vidt, som hr. Henning Philipsen går i angivelse af midlerne, så hører enigheden op.

Hermed sluttede forhandlingn.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til boligudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om lands- og regionplanlægning.

(Lovforslaget (nr. 192) findes i tillæg A. sp. 4969, fremsættelsen i tidenden sp. 3383).

Formanden: Sammen med denne sag foretages den sidste sag på dagsordenen, nemlig:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om lokaliseringsrådgivning [af Holger Hansen m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. XVIII) findes i tillæg A. sp. 3493, fremsættelsen i tidenden sp. 2650).

Forslagene sattes til forhandling.

Auken: Planlægning er en tvingende nødvendighed i et samfund, der er præget af økonomisk og teknisk vækst og gennemgribende menneskelige og sociale forandringer. Ønsker man at undgå den planløse væksts skadevirkninger på det sociale og det fysiske miljø, og ønsker man at opnå den bedst mulige udnyttelse af de ofte knappe ressourcer, er en aktiv, sammenhængende planlægning på forskellige niveauer nødvendig.

Vi har indtil for få år siden været forholdsvist dårligt stillet med hensyn til planlægningsinstrumenter. Vor lovgivning var

præget af spredte, modstridende og uoverskuelige planlægningsbestemmelser, der gjorde en sammenfattende, rationel planlægning umulig. Derfor var gennemførelsen af en ny planreform nødvendig. Planlægning kræver planlægningsinstrumenter; der må være plan i planlægningen.

Et led i denne nødvendige planreform var gennemførelsen af jordlovsreformkomplekset i 1969 med by- og landzonelov, frigørelsesafgift og tilbudspligt, naturfredningslov m. v. Næste led var de EF-jordlove, vi vedtog her i folketinget i sidste samling, som gav samfundet bedre indseende med udnyttelsen af de rekreative områder.

Nu står vi over for den næste store etape, måske den vigtigste i planreformen, gennemførelsen af et sammenhængende apparat for den overordnede planlægning på landsplan og på regionalt niveau.

Ud over de lovforslag, vi i dag skal behandle, har boligministeren fremsat forslag om regionalplanlægning i hovedstadsområdet, forslag om ekspropriation til by- og boligformål og en smidiggørelse af statens bygge- og boligfond.

Tilbage står, når disse lovforslag er gennemført, altså også det forslag til lov, som vi i dag behandler, den gennemgribende revision af de lovbestemmelser, der fastsætter rammerne for den lokale planlægning. Sammen med de mange planlægningsbestemmelser, der er og vil blive gennemført i sektorlovgivningen, skulle vi i løbet af kort tid råde over et fuldt udbygget planlægningsmaskineri, der giver os lidt bedre muligheder for at få hold på udviklingen ud fra målsætninger, som vi fra samfundets side selv opstiller.

I denne konstatering ligger selvsagt ikke, at vi har fundet de vises sten i så endegyldig form, at de ikke fremover skal revideres; tværtimod må vi regne med, at planlægning af planlægningen som al anden planlægning løbende må justeres i takt med de erfaringer, der indhøstes i den praktiske anvendelse. Det lovforslag, som vi i dag tager stilling til, har nødvendigvis eksperimentets karakter, og selv om man kan finde, at forsøgsopstillingen tegner lovende, vil først praksis kunne vise holdbarheden af det foretagne eksperiment.

Når dette er sagt, synes jeg, der er grund til at sige boligministeren og hans stab af

[Auken.]

dygtige embedsmænd tak for den store arbejdsindsats, smidighed og dygtighed, der ligger bag dette store lovkompleks. Hvis administrationen af loven i alle led bliver præget af den samme grad af energi, smidighed og fornuft, er der ingen grund til at nære nogen form for ængstelse for fremtiden.

Dette skal dog ikke skjule, at lovforslaget i høj grad er et resultat af et kompromis, et kompromis imellem forskellige planlægningsfilosofier og imellem forskellige konstante interesser, vel ikke mindst fra de kommunale organisationers side. Kompromiser har en vigtig funktion i folketingets arbejdsform, og selv om man undertiden har på fornemmelsen, at det for nogle er vigtigere at få et kompromis end at nå et godt resultat, så er dette forslag efter min og mit partis bedømmelse både et kompromis og et godt resultat.

Inden jeg går over til at diskutere hovedlinjerne i det foreliggende lovforslag, er der grund til at understrege boligministerens ord i fremsættelsestalen om, at der her ikke foreslås, hvordan Danmark skal tage sig ud om 15 år. Man tager altså ikke forskud på den landsplanlægning, som man nu vil sætte i gang, men man prøver at skabe de nødvendige forudsætninger for gennemførelsen af en målsætning for landets udvikling, næsten uanset hvordan denne måtte komme til at se ud, om den går ud på en geografisk ligelig lokalisering af private og offentlige anlæg, om den går ud på at styrke hovedstadsregionen, om den går ud på at fremme væksten af nogle få virkelige kraftcentre i landet, eller den er skeptisk over for disse muligheder. Det er ikke det, vi i dag skal tage stilling til. Derfor skal vi i dag ikke diskutere mål for planlægningen, vi skal diskutere midlerne til målenes opfyldelse.

Imidlertid er der grund til at understrege, at hvis dette lovforslag gennemføres, kommer vi ikke uden om fra politisk side at formulere vores målsætninger klart i regering og folketing, amter og kommuner, over-

alt hvor befolkningen deltager i planlægningen. Planlægning uden fast politisk tilkendegivne målsætninger ender let i pjat og teknokrati.

Der er på denne baggrund grund til at glæde sig over, at lovforslaget lægger op til løbende drøftelser i folketingets udvalg for fysisk planlægning og her i folketingssalen, hvor der åbenbart er stor interesse for planspørgsmål, af de store problemer i samfundsplanlægningen gennem den information, det i lovforslaget er pålagt boligministeren at give folketinget løbende.

Der er også grund til at være tilfreds med, at der lægges så stor vægt på offentlighed i og oplysning om hele planlægningen, så at borgerne drages aktivt med ind i planlægningsprocessen, ikke mindst på det lokale og det regionale niveau.

Også forslaget i § 12 om udarbejdelsen af alternative skitser til regionalplaner, der giver politikerne og borgerne reelle valgmuligheder, er meget tiltalende set ud fra socialdemokratiets synsvinkel. Planlægning i et moderne samfund er ikke blot noget, der kommer ovenfra, noget, fjerne ministre og bureaukrater prøver at presse ned over den sagesløse befolkning. Planlægning er et spørgsmål om samarbejde, om gensidig koordination og kommunikation. Rationel planlægning kræver et samspil og et samvirke mellem organerne, en samordning mellem planlægning inden for de forskellige sektorer og sammenhæng med planlægning af de fremtidige fysiske rammer og den økonomiske planlægning. Der skal være sammenhæng i tid, i penge og andre ressourcer og mange andre ting, hvilket kræver overblik og styring, og samtidig skal der være deltagelse for befolkningen, hvad der kræver demokrati. Dertil kommer så problemerne i forhold til den private dispositionsfrihed, ikke mindst erhvervslivets frie lokaliseringsbeslutninger.

Alt dette stiller planlægningen i et samfund som vores over for den udfordring, der ligger i behovet for en demokratisk styringsproces. Hvordan er det løst i forslaget? Ja,

[Auken.]

lovforslaget falder i 3 afsnit. Det første afsnit angiver lovens formål, det andet afsnit vedrører landsplanlægningen, og det tredje vedrører den regionale planlægning.

Der lægges, for så vidt angår lovens formål, vægt på den bedst mulige anvendelse af landets areal og naturressourcer og på, at der sker en samordning af de enkelte dispositioner inden for rammerne af den økonomiske samfundsplanlægning. Navnlig hensynet til en samordning af den fysiske planlægning og sektorplanlægningen med den økonomiske planlægning er der grund til at understrege. Alt for mange triste erfaringer i de senere år på manglende sammenhæng mellem den økonomiske og den fysiske planlægning understreger alvoren i dette ønske. Det gælder både koordinationen i den statslige sektor og den tilstræbte koordination mellem den statslige og den kommunale budgetlægning, der i høj grad må have sammenhæng med samarbejdet mellem stat og kommune på den fysiske planlægnings område.

Den anden del af lovforslaget vedrørte, som jeg sagde før, landsplanlægningen. I bemærkningerne er der gjort opmærksom på, at en egentlig lovfæstelse i og for sig ikke er nødvendig, men at en direkte lov hjemmel i loven for landsplanlægning mere tjener til at understrege regeringens politiske vilje og ansvar i planlægningen. Bemærkningerne fremhæver også, at man tænker sig planlægningen foretaget først og fremmest i regeringens planlægningsudvalg, men at en lovfæstelse af et ministerudvalg formentlig ville stride mod forfatningen og det traditionelle siden 1848 kendte ministerialsystem i centralforvaltningen.

Man kunne måske tilføje, at den vigtigste forudsætning for en aktiv og effektiv landsplanlægning er en god regering. Denne forudsætning er som bekendt for tiden opfyldt, men det ville utvivlsomt stride mod grundloven og almindelig parlamentarisk opfattelse, hvis man direkte indføjede en paragraf om, at „Danmark altid bør have en god regering“, og derved bandt fremtidige folketingsflertal. Derfor er forslaget vigtigste bestemmelse nødvendigvis usynlig.

Landsplanlægningen har på to måder snæver tilknytning til den regionale planlægning. For det første skal regeringen til

brug for den regionale planlægning udforme såkaldte landsplandirektiver til regionalplanlægningen, der tilkendegiver en landsmålsætning, en landsplanmæssig målsætning, som på denne måde bliver til en bindende forudsætning for den regionale planlægning. Denne bestemmelse i lovforslagets § 4 er et vigtigt og nyttigt led i landsplanlægningen, da den giver mulighed for en smidig forhåndsstyring af den regionale planlægning ud fra landspolitiske hensyn.

For det andet får boligministeren en ret vidtstrakt indflydelse, ved at han efter forslaget § 14 skal godkende de af amtsrådet vedtagne regionalplaner. Socialdemokratiet lægger vægt på de centrale koordinerings- og styringsmuligheder, der ligger i, at boligministeren kan nægte godkendelse, kan nøjes med godkendelse af en del af planen og endelig kan ændre i selve den udarbejdede plan. Imidlertid vil jeg gerne spørge ministeren, om man ikke er indstillet på at administrere beføjelsen i § 14, stk. 2 og stk. 3, i nært samarbejde med de berørte myndigheder og med en rimelig tilbageholdenhed.

Det samme spørgsmål bør måske rejses i forbindelse med lovforslagets § 19, hvor boligministeren i sager af mere vidtrækkende betydning kan overtage de lokale planmyndigheders beføjelser til at meddele tilladelser og dispensationer. Vi kender alle fra dagspressen urovækkende eksempler på, at en sådan bestemmelse i høj grad i konkrete tilfælde kan være tiltrængt, men jeg vil gerne spørge boligministeren, om han er indstillet på at administrere også disse beføjelser i snævert samarbejde med de berørte myndigheder.

Den tredje og vigtigste del i lovforslaget er bestemmelsen om regionplanlægning. Regionplanlægning kan i princippet tænkes udformet på to forskellige måder. Man kan tænke sig en aktiv regionplan indsat, hvor initiativet udgår fra regionplanmyndigheden, og hvor i det hele taget regionplanmyndigheden spiller den dominerende rolle i processen. Desuden er en aktiv regionplanlægning kendetegnet ved at dække et bredt område og lægge styrke bag gennemførelsen af den endelige plan. Et godt eksempel herpå er den foreslåede lov om regionplanlægning i hovedstaden.

En passiv regionplanlægning derimod er mere registrerende, mere en sammenfatning

[Anken.]

af, hvad man på de underliggende niveauer har fundet frem til at ønske, det er altså mere en addition, en sammenlægning af de nedefra kommende ønsker. Der er ingen styrke i den endelige plan, og planarbejdet bliver derfor ofte blot et udredningsarbejde med relevante fremskrivninger af udviklingen. Det bliver et billede af, hvordan udviklingen kan gå, ikke et mønster for, hvordan den skal gå. Det foreliggende lovforslag er et kompromis mellem disse to opfattelser, altså på den ene side den aktive og på den anden side den passive regionplanlægning, og jeg synes, man har fundet frem til et konstruktivt kompromis. Det pålægger regionalmyndigheden, dvs. i øjeblikket amtsrådet, en pligt til at udarbejde en regionplan, dvs. en plan for arealanvendelsen i øjeblikket for hvert amt. Det er dog i parentes værd at understrege, at regionplanlægningen, som her foreslået, ikke er bundet til den nuværende sekundærkommunale struktur. Hovedindholdet i denne regionalplan bliver, som jeg sagde før, en arealanvendelsesplan, en dispositionsplan for den fremtidige udnyttelse af arealet i regionen, men det vil for amterne være naturligt at fremlægge en koordineret sektorplanlægning for amtets egne sektoransvarsområder i sammenhæng med den regionplan, som her er beskrevet.

Initiativet i regionalplanlægning kommer nedefra; det vil sige at regionplanen kommer til at tage sit udgangspunkt i den allerede eksisterende kommunale planlægning og inddrage kommunerne i første fase i et nært samarbejde. En planlægning uden for København, hvor amterne havde hele initiativet, hele kompetencen, kunne let føre til en ufrugtbar skyttegravskrig og en voldsom oppustning af amternes planlægningsafdelinger. Nu derimod pålægger man kommunerne og amterne et ansvar for, at planlægningen kommer i gang og kommer til at fungere fornuftigt.

Der er i lovforslaget givet en række udførlige regler for samarbejdet mellem kommuner og amt, og det kan i det hele virke noget kompliceret. Imidlertid er det ikke tanken, at samarbejdet partout skal foregå som i lovforslagets §§ 10-13 beskrevet. Oftest vil amt og kommuner finde hinanden i et mere glidende, mere pragmatisk samarbejde, og muligheden for at oprette regionale udvalg,

som man jo allerede kender forskellige steder fra, mellem amt og kommuner fjernes altså heller ikke ved dette lovforslag. Imidlertid skal kommunerne samarbejde med amtet og med hinanden, og nægter de det, må de forudse, at planen bliver udformet uden deres medindflydelse. Regionplanen binder, således at der ikke må handles i strid med den fra amt og kommuner. Samarbejdet stat — amt — kommune bør være præget af pligt til fuldstændig gensidig orientering, offentlighed og oplysning, koordineret fysisk og økonomisk planlægning og klargørelse af de forudsætninger, planen bygger på, for så vidt angår tidsfølgen for planens gennemførelse, de beregninger, planen bygger på, osv.

Der lægges op til et regionplanlægningsarbejde, hvor initiativet dels kommer oppefra i systemet, fra staten i form af landsplandirektiver, og dels nede fra de enkelte kommuner og deres befolkninger. Jeg tror, det er en god og anvendelig model, og jeg er enig med ministeren i, at det er meget vigtigt, at de kommunale organisationer har stillet sig positivt til hovedlinjerne i forslaget.

Man kunne måske afslutningsvis spørge, om det ikke er mærkeligt, at den samme regering fremsætter to forslag til regionplanlægning, ét for hovedstaden og ét for det øvrige land, der er ret forskellige indbyrdes netop i henseende til den styrke, der ligger i regionplanlægningen. Hvorfor overføres den stærke løsning fra hovedstadsregionplanlægningen ikke også til det øvrige land?, kunne man spørge. Et af svarene herpå er ganske enkelt: man gjorde det ikke, fordi den kommunale struktur uden for hovedstadsområdet helt anderledes er egnet til at klare vigtige planlægningsopgaver allerede på kommunalt plan, fordi princippet om ét bysamfund — én kommune næsten overalt er gennemført, hvad der unægtelig — og af gode grunde — ikke kan siges om hovedstadsområdet. Derfor er der saglig grund til at vælge en lidt svagere, en mere samarbejdsorienteret løsning for provinsen.

Man bør dog ikke overse det stærke rygstød, regionplanen har i landsplanlægningen og boligministerens overordnede styring eller kontrol med den lokale planlægning. Imidlertid vil socialdemokratiet følge udviklingen nøje, og viser det sig, at region-

[Auken.]

planlægningen ikke fungerer tilfredsstillende, må vi vende tilbage til spørgsmålet endnu en gang. I dag er vi fuldt tilfredse med det forslag, der ligger, og vi vil gå til et grundigt udvalgsarbejde med den forventning og det håb, at lands- og regionplanlægningslovens gennemførelse i denne samling må opnås på et bredt politisk grundlag.

Hvad angår det af venstre stillede forslag til folketingsbeslutning om lokaliseringsrådgivning kun nogle enkelte bemærkninger, da forslaget jo i det store og hele er en genfremsettelse fra sidste folketingsår, hvor både boligministeren og hr. Orla Møller udførligt redegjorde for socialdemokratiets stillingtagen. Derfor kun ganske kort: socialdemokratiet og store dele af fagbevægelsen, ikke mindst vel Dansk Arbejdsmands- og Specialarbejder Forbund, er enig med venstre i den bag forslaget liggende målsætning om at skabe en mere geografisk ligelig og afbalanceret økonomisk udvikling i hele landet, så at tendensen til stærke udviklingsområder og ofte deprimerende underudviklingsområder inden for vort eget lands område modvirkes. For socialdemokratiet er den grundlæggende målsætning lighedsmålsætningen, og der kan ikke skabes lighed, når befolkningen i de deciderede egnsudviklingsområder lades i stikken erhvervs-mæssigt og med hensyn til offentlig service.

Imidlertid kan socialdemokratiet ikke tilslutte sig dannelsen af en ny centraladministration. Vi mener, landsplanlægningsarbejdet og egnsudviklingsarbejdet må organiseres særskilt, selv om der selvfølgelig er en sammenhæng, og et samarbejde er nødvendigt, og vi har i øvrigt ikke tillid til, at gennemførelsen af venstres forslag vil have den af venstre tilsigtede virkning. Venstre er på dette område unægtelig kommet i et vanskeligt dilemma. Historisk har venstre stået for synspunkter som „kræfternes frie spil“ og „lad falde, hvad ikke kan stå“. Nu ser vi i vort erhvervs- og bosætningsmønster et resultat ikke mindst af kræfternes frie spil, og det er venstres politiske kerneområder, der har svært ved at holde sig på benene. I socialdemokratiet tror vi, problemerne kun kan løses gennem en bedre planlægning og stærkere styring også af den erhvervs-mæssige udvikling. Er venstre at få i tale her?

Hans Toft: Jeg skal for mit vedkommende holde mig til lovforslaget om region- og landsplanlægningen. Efter de meget udførlige bemærkninger, som hr. Auken kom med om forslaget indhold, vil jeg indledningsvis sige, at det konservative folkeparti deler regeringens opfattelse af, at der er et behov for en sammenfattende planlægning her i landet, også den fysiske planlægning, og det gælder ikke blot på landsplan, men også på regionsplan.

Vi kan derfor også se med tilfredshed på, at regeringen nu har taget et initiativ, som gør det muligt at samle og at forsøge på at koordinere den planlægning, der findes, i én planlægningslov. Jeg skal med det samme sige, at vi også kan tilslutte os intentionerne bag lovforslaget, at der tilvejebringes grundlag for den bedst mulige udnyttelse af landets areal- og naturressourcer ud fra en samfundsmæssig helhedsvurdering, at areal- og naturressourcer sker under hensyn til miljøbeskyttelsen, og at der sker en samordning af de enkelte dispositioner inden for rammerne af den økonomiske samfundsplanlægning.

Vi kan altså tilslutte os, at der er behov for en sådan administrativ reform af planlægningen, som regeringen nu lægger op til. Det konservative folkeparti vil gå ind i dette arbejde med det mål for øje at forsøge at skabe en forenkling af det, man nærmest kunne kalde et planlægningsvirvar for øjeblikket, således at der sker en oprydning i den dobbelte og mange gange tredobbelte administration, vi i dag er vidne til på utallige områder. Desuden går vi ind i arbejdet med det mål, at der i videst muligt omfang bør finde en decentralisering sted i overensstemmelse med kommunalreformens grundidé, at ansvar og beslutningskompetence også i planlægningen i videst muligt omfang bør følges ad. Den tidligere kommunale struktur med de over 1.400 kommuner og 25 amtskommuner var et u hensigtsmæssigt grundlag at skabe denne decentralisering på, men med den nye struktur, som blev gennemført i 1970, kan og må det i videst muligt omfang sikres, at de tidligere meget stærkt centraliserede planlægningsbeføjelser i så vid udstrækning som muligt spredes ud til amterne og kommunerne.

Jeg synes ikke, at denne decentralisering indtager en så særlig stærk placering i bolig-

[Hans Toff.]

ministerens forslag. Der fastsættes i forslaget en regionplan, som amterne skal have ansvaret for, men samtidig opbygges en lovfæstet landsplanlægning, hvori der er givet boligministeren og det ministerudvalg, som regeringen har nedsat, en overordentlig stærk indflydelse på planlægningen ude i amterne. Ja, det er vel ikke forkert at betegne de paragraffer, der findes om landsplanlægningen, som en meget stærk bemyndigelse til ministeren, idet han ikke mindst via de såkaldte landsplandirektiver kan gribe ind i et sådant omfang, at man må spørge: hvor er decentraliseringen henne?

Boligministeren kan udstede disse landsplandirektiver til amterne, uden at det på forhånd fremgår af lovforslaget, hvilken landsplanpolitik man agter at føre. Boligministeren skal godkende regionplanerne. Boligministeren kan ændre i regionplanerne, og boligministeren kan i specielle tilfælde tiltage sig den kompetence, der tilkommer primær- og amtskommuner — jeg tænker her naturligvis på bestemmelsen i § 19. Disse bestemmelser vil, når de ses i en sammenhæng, indebære muligheder for en stærk, central styring af såvel den primær- som den amtskommunale planlægning. En så stærk styring, at der i hvert fald ikke kan være meget tale om decentralisering. Det konservative folkeparti er opmærksom på, at der kræves kontrol med planlægningen, og at det ikke kan overlades til primærkommunerne og amtskommunerne frit at gøre, som de vil. Men derfra og så til at acceptere disse vide bemyndigelser, som der i dette forslag tillægges centraladministrationen, er der så stort et spring, at vi i hvert fald under det kommende udvalgsarbejde må kræve en væsentlig indsnævning af disse bemyndigelser, om man vil en konkretisering af lovforslaget, så også folketingsved, hvad ministeren kan gøre og ikke kan gøre, så det klart fastlægges, ikke alene hvad ministerens opgave er i den overordnede planlægning, men også hvad der er primærkommunernes og amtskommunernes opgave.

I forbindelse med denne afgrænsning vil vi også gerne i udvalgsarbejdet se nærmere på de bestemmelser, der fastsætter, hvad regionplanen skal indeholde. Så vidt jeg kan se, er der i en del af bestemmelserne tale om

gentagelser fra anden lovgivning, fra andre planlægningslove. Vi ønsker her en nærmere afklaring af, hvordan forholdet er mellem disse planlægningslove, som også hr. Auken var inde på, og så dette lovforslag.

Endvidere synes også andre bestemmelser at kunne konkretiseres. Jeg har hæftet mig ved én: § 7, stk. 2, hvor der står, at regionplanen kan indeholde retningslinjer for andre forhold af væsentlig betydning for fremme af en hensigtsmæssig by- og bebyggelsesudvikling m. v. i amtskommunen. Er det et carte blanche til amtskommunen til i visse tilfælde at gribe ind i den primærkommunale planlægning, og hvad betyder „m. v.“ i denne forbindelse?

Jeg tror, vi vil gøre det administrative arbejde i forbindelse med regionplanlægningen en endog meget stor tjeneste, hvis folketingsved gør en sådan planlægningslov så let forståelig som muligt, således at kompetenceforholdene er så klart fastlagt som muligt, så vi undgår overlapninger med det til følge, at der finder en dobbelt administration sted. Hermed er også sagt, at vi under den videre behandling vil kræve en forenkling og rationalisering — ikke alene af dette forslag, men af hele den lovgivning, der findes om planlægning.

Hvis man iagttager den tilblivelsesprocedure, som regeringen foreslår ved skabelsen af regionplanerne, så kan det ikke undgås, at man får bange anelser med hensyn til, hvad dette kræver af administration, møder og papir. Det er en opbygning, som i mange henseender kan roses, idet man inddrager alle og enhver i disse planer, heriblandt også borgerne, men en planlægning, der begynder i primærkommunerne med primærkommunernes ønsker til planlægningen, efter at primærkommunerne først har modtaget det, de skal modtage fra amtsrådet, og hvor amtsrådet indhenter yderligere oplysninger om planer for amtskommunens område fra sektorplanlægningen, fra den statslige sektorplanlægning, den kommunale sektorplanlægning og for øvrigt fra kommunalbestyrelser, koncessionerede selskaber og andre virksomheder, hvor der derefter skal foregå en lovbestemt forhandling mellem amt og kommune med henblik på udarbejdelsen af alternative skitser, som skal offentliggøres, sendes til boligministeren og de virksomheder, som er berørt, og til kommunalbestyrel-

[Hans Toft.]

serne, hvorefter følger en offentlig debat og derpå igen en forhandling mellem amtsrådet og kommunalbestyrelserne for så til sidst at blive sendt over i boligministeriet, hvor planen skal til høring blandt alle ministre, som berøres. Ærlig talt: jeg tror — som det også blev antydet af hr. Auken — at der er tale om en meget stiv og en meget formel vedtagelsesprocedure. Jeg kan give hr. Auken ret i, at loven bærer præg af energi, smidighed og fornuft. I hvert fald på dette område kan man måske vende det om og sige: der kræves både energi og i høj grad også smidighed, hvis ikke det hele fuldstændig skal drukne i administration.

Man kan stille det spørgsmål, om ikke dette kan gøres mere enkelt. Man må jo ved gennemlæsning af en sådan procedure få det indtryk, at alle skal planlægge alle steder. Der er for mig at se lagt op til en yderligere administration, dobbelt eller endog tredobbelte, med yderligere personale, flere udgifter til den offentlige sektor.

Vi erkender, at der er behov for en koordinerende planlægning mellem stat, amter og kommuner, men vi mener, at tiden nu er inde til, at vi prøver at se hele den planlægningslovgivning, som eksisterer herhjemme, i en større helhed, med henblik på en rationalisering, så vi undgår alle disse misfoster af organer, der overlapper hinanden. Vi vil derfor under det kommende udvalgsarbejde bede om at få en samlet oversigt over samtlige de planlægningsfunktioner og planlægningsorganer, der overhovedet findes inden for såvel stat og amter som kommuner. Når vi har fået disse ting i hænde, lad os så gå i gang med den forenkling, som er så påkrævet.

Jeg ved godt, at ministeren har bebudet en forenkling og en decentralisering og en rationalisering af planlægningslovgivningen i næste samling, men er det ikke naturligt, når vi netop står med dette lovforslag, som forsøger at skabe den nye overordnede planlægning, at vi samtidig, altså allerede i indeværende samling, ser på disse forenklinger? Her vil man kunne regne med det konservative folkepartis fulde støtte under udvalgsarbejdet.

Jeg har bemærket de forøgede udgifter, som dette lovforslag indebærer. For statens vedkommende er der i skønnet regnet med

10-12 yderligere ansatte i landsplanarbejdet. For amternes vedkommende er udgifterne skønnet at andrage 3-3½ mill. kr. og for kommunernes vedkommende 10-20 mill. kr. Jeg kunne fristes til at spørge ministeren: holder disse tal? Ligger de ikke meget højere?

En konkret oplysning vil jeg bede ministeren komme med allerede her i dag. Er administrationsrådet blevet spurgt vedrørende dette lovforslag? Hvad er dets kommentarer til de administrative omkostninger og til den administrative opbygning, der nu foreslås? Det er naturligt, at administrationsrådet i hvert fald beskæftiger sig med denne opgave, selv om man måske ikke synes, det i så høj grad, som vi gerne havde set, er inddraget netop i spørgsmålet om de administrative konsekvenser af lovforslagene.

Det konservative folkeparti vil gerne være med til at koordinere den fysiske planlægning, være med til at skabe de administrative rammer, men som det formentlig er fremgået af det, jeg her har sagt, mener vi, at vi med dette forslag om en koordinerende planlægningslov har et naturligt udgangspunkt til virkelig at tage fat på en forenkling og en decentralisering af de planlægningsfunktioner, der findes. Det gælder også de blandede statslige og kommunale planlægningsorganer som f. eks. byudviklingsudvalgene og fredningsplanudvalgene. F. eks. må vi se på, om vi ikke for disses vedkommende allerede i forbindelse med dette lovforslag kan overføre disse opgaver til amterne og måske også til kommunerne i visse tilfælde.

Vi mener også, det er vigtigt, at vi ser hele denne planlægningslov i relation til den økonomiske planlægning, at vi ikke med dette forslag presser nye planer og faste tidsfølger ned over kommunerne, som kommunerne ikke økonomisk kan magte. Jeg tror som sagt, der bliver nok af opgaver til det kommende udvalgsarbejde. Kunne resultatet heraf så blive en samlet forenkling og en samlet decentralisering, så tror jeg, vi har nået et godt resultat.

Planlægningsforenklingen imødekommes efter min mening ikke fuldt ud med dette forslag, som jo blot er en yderligere overlapning, en overbygget planlægningsfunktion oven på alt det, der i øjeblikket eksisterer.

[Hans Toff.]

Jeg kan til slut sige, at det konservative folkeparti i hvert fald vil gå positivt ind i udvalgsarbejdet. Vi stiller os positivt over for hensigten, de intentioner, der ligger bag forslaget om at koordinere den samlede planlægning herhjemme. Vi er kritiske over for enkelte dele af forslaget — over for landsplandirektiverne må jeg måske endog sige meget kritiske, og over for den yderligere administration, der kan ligge i forslaget, er vi også kritiske. Men som sagt, vi er parate til og positive over for at medvirke til en fornuftig løsning.

Burgdorf: Jeg ønsker med nogle få ord, da der er to forslag til debat her i dag, at sige noget om venstres forslag til folketingsbeslutning. Vi har jo tidligere behandlet dette forslag, og jeg kan henvise til, hvad jeg dengang sagde.

Ligesom dengang opfordrer forslaget til oprettelse af lokaliseringsråd, som skal være rådgivende og yde lokal bistand og anden lokaliseringsvejledning til institutioner og erhvervsvirksomheder. Det synes faktisk at være sket på nogen måde med det lovforslag fra regeringen, som er til behandling her, i hvert fald overlapper forslagene i nogen måde hinanden.

Jeg må også slå fast, som det tidligere er gjort her, at det er ganske udmærket med planlægning, for helt uden planlægning kommer det hele til at bero på tilfældigheder, og det kan et moderne samfund ikke være tjent med. Planlægning er et gode, men planløs planlægning er næsten det værste, man kan tænke sig, og når man så oven i købet planlægger oven i og ved siden af hinanden, er det da helt galt.

Det er nok muligt, at det forslag, som her foreligger, kan afbøde og rette nogle af de skævheder, som erhvervsmæssigt og befolkningsmæssigt faktisk er opstået i vort land i de senere år. Jeg tror imidlertid ikke, det afhænger af flere råd, kommissioner eller udvalg; det er ikke det, der er brug for på disse områder. Hvis bare de, vi havde, kunne få lov til at arbejde nogenlunde uforstyrret, så ville mange af problemerne løse sig selv. Jeg har sagt det før, men jeg vil gerne sige det her igen: lad det så højt priste og meget omtalte, men lidet brugte lokale selvstyre få frie hænder til at klare tingene i

deres egne områder, så vil det gå meget bedre. Det kan ikke være rigtigt, at man ved cirkulærer og direktiver fratager disse instanser mulighed for på en naturlig og ønskelig måde at fremme en udbygning af de tyndt befolkede områder i vort land. Her tænker jeg særlig på de større og de mindre landsbyer, som er i klemme i disse år, og som går en stille kvælningsdød i møde, hvis ikke der sker noget på dette område snart.

Det er en kendt sag, at mange mennesker i dag ønsker at bo i disse områder, men er forhindret i at bygge og etablere sig dér netop på grund af de restriktioner, vi har på disse områder. Jeg har hørt, at boligministeren tænker på at udfærdige et nyt cirkulære angående by- og landzoneloven, som skulle ændre forholdene her. Jeg vil gerne benytte lejligheden til at spørge ministeren, hvornår vi kan forvente dette cirkulære som en realitet.

Men når dette er sagt, vil jeg gerne tilføje, at vi meget gerne i det konservative folkeparti vil drøfte de problemer, som rejses med de forslag, vi drøfter her i dag. Planlægning ude omkring kan blive indviklet, men det er sikkert nødvendigt, og vi vil gerne gå med ind i debatten.

Holger Hansen: Det er et mærkeligt forslag, der her er lagt på bordet fra regeringen. Et forslag, der synes at vise, at ministeren har haft en dårlig samvittighed over for problemet planlægning og ikke rigtig har vidst, hvordan han skulle få denne dårlige samvittighed afhjulpet. Han har lagt et forslag på bordet om en lands- og regionplanlægning, hvor indholdet, for så vidt angår landsplanlægningen, er meget, meget pauvert, og hvor indholdet er sammenfattet i formålet, som det er skitseret i § 1, men hvor han ikke tager stilling til, efter hvilke retningslinjer, efter hvilke principper en sådan landsplanlægning skal finde sted.

Den centrale bestemmelse i lovforslaget er jo § 4, hvorefter ministeren for planlægning — og det vil i øjeblikket sige boligministeren — efter forhandling med de ministre, hvis sagsområder særlig berøres, som led i landsplanlægningen kan bestemme, at nærmere angivne forudsætninger skal lægges til grund for regionplanlægningen. Ministeren har ikke i lovforslaget forsøgt at angive, hvad disse nærmere angivne forudsætninger

[Holger Hansen.]

skal indeholde. Han har end ikke gjort noget forsøg på at klarlægge, hvilket hovedsigte han eller regeringen anslægger over for disse meget store problemer, som naturligvis ligger gemt i lovforslagets § 4. Man fristes til at sige, at bjerget endelig har barslet — og født en mus. Ministeren er vejet uden om at tage stilling til det, som er det egentlige i landsplanlægningen: hvorledes skal landets ressourcer udnyttes i forhold til hinanden, hvorledes skal hovedstadsområdet og de andre stærkt udviklede områder stilles i forhold til de mere svagt udviklede områder i landet?

Jeg lagde mærke til, at også den socialdemokratiske ordfører hr. Auken havde fundet ud af denne mangel ved ministerens forslag og forsøgte at gøre denne mangel til en dyd. Det tror jeg nu ikke hr. Auken slipper så let om ved.

I mit parti havde vi imødeset dette lovforslag med spænding. Vi havde regnet med, at ved fremsættelsen ville ministeren give udtryk for sin og regeringens målsætning med hensyn til den befolkningsmæssige fordeling i landet. Der er ikke med dette forslag rådet bod på den manglende overordnede planlægning. Vi synes ikke, det er en god løsning, ministeren har valgt med at stille i udsigt, at et ministerudvalg, når dette lovforslag er vedtaget, skal have den overordnede ledelse af planlægningen. Vi synes ikke, bestemmelserne i lovforslaget om, at boligministeren en gang om året skal give en redegørelse til folketingets udvalg for fysisk planlægning, er en rimelig måde at inddrage folketinget i disse problemer på, og det vil jeg dog også mene folketinget vil være enig med os i.

Man får det indtryk, at ministeren har overvejet disse problemer, har fundet dem vanskelige at løse og så er endt med at sige: nå ja, så gør vi ikke noget ved det, så lader vi det være, som det altid har været, nemlig at ministre kan træde sammen i et udvalg og udstikke de linjer, der skal udstikkes.

Sandfærdigvis må det erkendes, at der ikke er sket meget ved denne fremgangsmåde hidtil, som jo har været fremgangsmåden i det omfang, vi overhovedet har haft en landsplanlægning. Jeg tvivler på, at det vil blive bedre med denne lov. Vi tror ikke, det er en hensigtsmæssig måde at lede den

overordnede planlægning i samfundet på. Vi har fra venstre ikke lagt skjul på, at vi mener, opgaven er at søge udviklingen i det danske samfund decentraliseret, at søge en spredning af erhvervsliv og befolkning i det ganske land og altså at modarbejde den tendens, der har været tydelig igennem mange år, tendensen til en sammenklumpning af befolkningen i bestemte små områder af landet. Vi mener, at dette må være et overordnet hensyn i en planlægningspolitik, men jeg ser intetsteds hverken i lovforslagets bestemmelser eller i ministerens bemærkninger nogen egentlig stillingtagen til dette meget vigtige problem.

Ser vi på de allerseneeste års udvikling, som den er beskrevet bl. a. af landsplanudvalgets sekretariat, viser det sig, at væksten procentuelt i hovedstadsområdet er knap så stor, som den har været, men at de absolutte tal fortsat viser en meget kraftig vækst. Man må altså ikke forledes til at undervurdere betydningen af væksten i hovedstadsområdet på grund af de forholdsvis afdæmpede procenttilvækster. Den konstaterede tilvækst fra 1970 og til nu er på ca. 23.000, mens prognoser i 1968 for dette tidsrum viste ca. 19.000. Den absolutte tilvækst har altså været større end antaget. Det hører med i billedet, at den lidt mindre procentuelle tilvækst i hovedstadsområdet ikke nødvendigvis modsvares af en tilsvarende mindre erhvervslokalisering i dette område, idet mange fraflyttere blot flytter lidt uden for hovedstadsområdet for at finde et miljø, de hellere vil bo i. Man kan nævne Næstved, man kan nævne Ringsted, Holbæk osv. Der er ikke noget formål i at forsøge at forhindre mennesker i at flytte ud, men der er et formål i at forsøge at dreje udviklingen derhen, at erhvervsmulighederne følger med. Det må, synes vi i venstre, være et vigtigt formål i en overordnet planlægning.

Hvad er regeringens standpunkt til hovedstadsrådets udvikling? Vil regeringen acceptere en fortsat ubegrænset vækst, blot dreje den mod sydvest? Sådan har jeg måttet tolke de tilkendegivelser, der har været fra regeringen. I så fald er der jo ikke noget tilbage af statsministerens gode forsætter som DASF-formand og jo da også senere i hans nuværende høje embede.

Vi beklager meget, at boligministeren

[Holger Hansen.]

ikke, da han havde anledning dertil i fjor, omtrent på denne tid i februar måned, da vi havde fremsat forslag fra venstre om en undersøgelse af den erhvervs- og befolkningsmæssige udvikling i landet, tog vores forslag for gode varer og satte en sådan undersøgelse i gang. Ministeren sagde dengang til os, at der allerede i regeringen og inden for administrationen var undersøgelser i gang om dette problem, om erhvervslivets lokaliseringmønster og så fremdeles. Det fremgår ikke af dette lovforslag, at ministeren havde ret i denne påstand, tværtimod.

Venstre har fremsat forslag til lokaliseringsrådgivning, som vi også gjorde det i fjor, og det er nu til behandling sammen med ministerens forslag om region- og landsplanlægning, som vi nu drøfter. Vi fortryder nok i dag, at vi ikke også genfremsatte det andet forslag, dette om den befolkningsmæssige og erhvervsmæssige fordeling. Det skyldes ministerens udtalelser i fjor. Vi ville vente og se, men ventede altså forgæves.

Skal man resumere venstres stilling til lovforslagets bestemmelser om landsplanlægning, må det blive, at formålet, som det er udtrykt i § 1, er holdt i så almindelige vendinger, at vi mener, at denne paragraf alene i hvert fald ikke siger meget, at ministeren i sit forslag vedrørende ledelsen af landsplanlægningen ikke har ramt, hvad vi mener er rigtigt, men har forsøgt at skyde problemet fra sig eller har ladet det ligge dér, hvor det hidtil har ligget. Vi mangler tegn på et virkeligt ønske om at påvirke lokaliseringen her til lands. Dette ønske har vi. Vi har ønsket om decentralisering i vidt omfang. Vi har ønsket om at give mennesker en mulighed for at komme til at leve og bo, hvor de nu føler det er rigtigt for dem, og dermed en decentralisering af erhvervsliv og befolkning i vort lille land.

Vender jeg mig dernæst til lovforslagets kapitel 3 om regionplanlægning, så anerkender jeg her ministerens ønske om at fastlægge retningslinjer herfor og anerkender

også, at der på en helt anden måde end i afsnittet om landsplanlægning er gjort et forsøg på at stille nogle modeller op, et forsøg på at udarbejde praktiske fremgangsmåder til, hvorledes en sådan regionplanlægning skal finde sted. Jeg synes også, det er rigtigt, at vi husker, at der på andre områder end netop, hvor det drejer sig om fysisk planlægning, er planlægningsopgaver i gang, det gælder skolen, det gælder socialvæsenet, og det gælder andre områder. Opgaven vil altså blive at søge at indpasse de forskellige sektorplaner i en egentlig regionplanlægning, og heri er jeg enig med ministeren.

Det forekommer mig, at paragrafferne her, som de er foreslået, vil komme til at indebære en overordentlig tung procedure, en overordentlig tung vekselvirkning mellem amtsrådet og kommunalbestyrelsen, og jeg har da også indtrykket af, at ministeren selv dels i bemærkningerne og dels i fremsættelsestalen ligesom gør undskyldning for, at det måske godt kan se lidt besværligt ud. Jeg har også lagt mærke til, at de to tidligere ordførere har haft den samme bekymring, og det kunne jo tyde på, at vi måske kunne søge frem til mere hensigtsmæssige arbejdsformer. Det er meget vigtigt, at denne planlægning ikke bliver udformet på en sådan måde, at den fordyrer, forsinker og besværliggør arbejdet for såvel kommunalbestyrelse, amtsråd og andre offentlige myndigheder som for erhvervslivet, som jo skal spille med i dette orkester. Hvis man skal se sort på tingene, så vil disse paragrafer kunne betyde en overordentlig besværlig procedure, de vil komme til at betyde et utal af breve, i stakkevis af papir sendt fra den ene myndighed til den anden. Vi må nok under behandlingen af dette forslag søge at finde frem til lettere metoder, til noget, som er enklere.

Jeg tror, at det, vi har behov for, er en regionplanlægning, som er en planlægning i meget grove træk. Jeg tror ikke, vi gør nogen gavn ved at forsøge at give for detaljerede og for stringente linjer, forsøge at fastlægge en udvikling i et område. Dette

[Holger Hansen.]

vil kun komme til at betyde, at vi bagefter skal behandle et væld af dispensationsansøgninger. Jeg tror altså, at det nødvendige er at lave en regionplanlægning, der er en sammenfatning af de planer, der lægges i den enkelte kommune, og som er et så tilpas løst, men alligevel afklaret oplæg, som kontinuerligt skal ændres, og som derfor ikke bør være en opgave, som det vil tage måneder eller måske år for de planlæggende myndigheder at fuldføre.

Vi skal altså efter vores opfattelse være op for at komme så langt ud i vores planlægningsønsker, at vi lader planlægningen i sig selv virke tyngende på den udvikling, der skal finde sted. Dette ville jo være lidt tragikomisk, og dette bør vi naturligvis undgå. Jeg gruer lidt for, hvad f. eks. en § 16 kan komme til at betyde af administration, når amtsrådet hvert andet år skal give en redogørelse til ministeren for den stedfundne udvikling, herunder for den planlægning, der er udført for atmtskommunernes områder. Jeg er ikke uenig i, at en sådan registrering, en sådan rapportering skal finde sted; vi skal blot sikre os, at selve dette ikke tager overhånd og bliver en belastning for det almindelige arbejde, der skal foregå i amter og kommuner og i erhvervslivet.

I lovforslagets § 19 ønsker ministeren sig en bemyndigelse til at kunne bestemme næsten alting. Det vil venstre være meget forsigtig med at give ministeren. Det er en mulighed for en centralisering af afgørelserne, som vi ikke er enig i.

Forslaget til folketingsbeslutning om lokaliseringsrådgivning vil jeg gerne anbefale til en velvillig behandling i folketinget. Vi synes, at dette lille forslag med de store perspektiver, som vi finder ligger i det, kan være ministeren en hjælp dér, hvor han er veget tilbage for at træffe nogen afgørelse. Jeg mener, at et lokaliseringsråd, som det også fremgår af bemærkningerne til forslaget til folketingsbeslutning, sammensat af repræsentanter fra arbejdsmarkedets parter, erhvervsorganisationerne, de kommunale foreninger og statsadministrationen, kunne være et rådgivende organ for ministeren, når han skal træffe de vigtige afgørelser, som han ifølge lovforslaget er veget tilbage for at definere.

Venstre mener, det er vigtigt, at vi får de

forskellige grupperinger i samfundet med i en landsplanlægning og i en lokaliseringsrådgivning. Vi mener altså, at et lokaliseringsråd, som vi her har foreslået, vil kunne blive til støtte for den til enhver tid siddende regering i den vanskelige opgave, det er at udstikke de forudsætninger, der skal ligge til grund for regionplanlægningen, som det siges i regeringsforslagets § 4, og som sagt med andre ord er den overordnede planlægning mellem de forskellige landsdele, som vi mener folketinget må tage ansvaret for.

Men det egentlige i vort forslag til folketingsbeslutning er, at vi opfordrer regeringen til at nedsætte et sådant lokaliseringsråd, som skal yde lokaliseringsvejledning og anden oplysningsbistand til erhvervsvirksomheder og institutioner samt varetage de opgaver, der i dag påhviler egnsudviklingsrådet.

Jeg skal henvise til de bemærkninger, der står i forslaget, men vil gerne ud over, hvad der fremgår af forslaget bemærkninger og af fremsættelsestalen, fremhæve, at vi anser det for vigtigt, at der føres en lokaliseringspolitik i det danske samfund med et bestemt sigte. Jeg har tidligere understreget, hvad dette sigte efter vores mening er for noget. Vi mener ikke, at lokaliseringspolitik alene er landsplanlægning eller planlægning i det hele taget og ej heller alene er egnsudvikling. Lokaliseringspolitik over et bredt felt er en af en række opgaver, der skal løses for at nå frem til den decentralisering i samfundet, til den bedre lokalisering af erhverv og befolkning, som er et af de krav, jeg tror moderne mennesker stiller til samfundet i dag.

Vi er kommet et stykke vej i retning af at udligne de økonomiske forskelle mellem de forskellige dele af landet, det, vi kalder byrdefordeling. Vi har forslag liggende i folketinget om en videreførelse af de principper, og det går vi fra venstre ind for. Vi har før nogen andre i folketinget peget på det nødvendige i en indsats på en række områder for at sikre en bedre erhvervs- og befolkningsfordeling.

Vi har peget på den offentlige service, som vi mener folketinget har en pligt til at sikre, også i landets tyndere befolkede dele, og måske særlig dér. Vi har peget på takstpolitikken, vi kunne pege på udflytning af

[Holger Hansen.]

statsinstitutioner, vi kunne pge på undervisningssektoren, også på folkeskoleområdet, og vi kunne trække en række andre eksempler frem. En forstærket indsats over for udviklingen af vore byområder, også vore gamle byområder, hvor befolkningen også har et ønske og et krav om et godt og rent miljø at leve i.

Vi har nok haft for lidt blik for, at vi ikke alene skulle sikre en god udvikling i de ekspanderende områder. Vi bør også sikre, at de gamle byer får mulighed for at udvikle sig, forstået på den måde, at vi giver den befolkning, der skal leve og bo i disse byer, en mulighed for en alternativ opbygning af deres nære samfund med mindre enheder i de større, et alternativ, der i videst muligt omfang sikrer, at det enkelte menneske har overblik over og føler tilknytning til den lokale enhed, det, man kunne kalde det lokale samfund.

Det, der gør lokaliseringspolitikken så vigtig i 1970ernes Danmark, er jo, at den er en del af svaret på industrisamfundets tendens til at skabe store enheder, til at skabe uoverskuelige sammenhænge. Jeg tror, at moderne mennesker føler trang til at være i et miljø eller for at bruge et bedre ord en sammenhæng, i et samvær, i et samfund, som er lettere at overskue, som er så nært, at man har en mulighed for at påvirke det.

Lokaliseringspolitikens vigtigste formål er nok at gøre det muligt for mennesker at øve indflydelse i deres samfund. Det gælder lige fuldt i de store byer som i det åbne land i tyndt befolkede områder. Det er vigtigt for os i disse år at give mennesker en mulighed for at øve indflydelse på deres egen skæbne, på deres egne vilkår, at sikre et godt miljø både i byerne og i landområderne.

Vi skal søge at løse disse problemer, og det spændende og det inspirerende i denne opgave er, at disse problemer for byerne og byområderne og for landdistrikterne netop kun lader sig løse i sammenhæng og ikke hver for sig.

Gunner Baunsgaard: Jeg vil gerne indlede med bemærkningerne fra boligministeren til lovforslaget, hvori det siges, at planlægningen af de offentlige anlæg og institutioner ikke alene er bestemt ud fra funktionelle og driftsøkonomiske normer, befolkningsunder-

lag m. v., og så vil jeg gerne have lov at citere:

„men indebærer tillige hensynet til det sociale krav om, at der i videst muligt omfang sikres befolkningen ligelig adgang til de offentlige tjenester og kulturelle muligheder, samfundet til enhver tid disponerer over. Det betyder eksempelvis, at der så vidt muligt tilbydes også befolkningen i de tyndt befolkede egne god adgang til den uddannelse og erhvervsudøvelse, som bedst svarer til vedkommendes lyst og evner.“

Jeg er klar over, at det er sagt i en sammenhæng, men ordene er jo som talt af os få, der kommer fra disse områder. Det nævnes nogle gange, at på højere plan vil den endelige plan blive drøftet mellem ministre i et ministerudvalg, og det er jo rigtigt, at i en overordnet planlægning vil der blive berørt nogle områder, der ikke bare sorterer under en enkelt minister. Men med det citat, jeg indledte med, vil jeg gerne henlede boligministerens opmærksomhed på, at han meget snart må tage en drøftelse med undervisningsministeren om skolelovforslaget, der for tiden er til behandling. Er der noget, der vil kunne skade den påtænkte kommunale-amtslige regionplanlægning, så er det konsekvenserne af den foreliggende folkeskolelov; for de tyndtbefolkede områder står disse to lovforslag i fuldstændig modstætning til hinanden.

Et mål med regionplanlægningen må være, som det også er nævnt af boligministeren, at uanset hvor man bor i landet, må man have del i det mål af servicegoder, som er så nært som muligt det gældende i Østjylland, Østsjælland og enkelte storbyer, men et effektivt trafiksystem er også en forudsætning for, at regionplanlægning kan lykkes. Det harmonerer meget dårligt med de meddelelser, der nu er fremme om, at man vil nedlægge mange af stationerne på nogle af DSBs strækninger, hvor følgen vil blive en meget dårlig service for erhvervsvirksomheder i det hele taget, idet der bliver for ringe afsendelses- og modtagemuligheder.

Boligministeren nævner også i fremsættelsestalen, at han har indtrykket af, at der kan blive bred enighed om regionplanlægning, og det tror jeg da er rigtigt, men det vil også i høj grad afhænge af, om tingene anskues ud fra de samme synsvinkler. Geo-

[Gunner Baunsgaard.]

grafiske forhold kan have en enorm betydning for planlægningen, og det er meget let af afstikke nogle administrative grænser, men man må huske på, at når man kommer ud i marken, er disse grænser usynlige. Der er nok behov for en regionplan, men vi må være meget varsomme med at forcere den i en sådan grad, at der kan blive risiko for, at det sker med for lidt hensyntagen til de parter, der er implicerede, og til regionens beboere.

Det er tanken ifølge lovforslaget, at kommunerne skal meget stærkt ind i billedet, og det kan jeg være helt enig i. Der er lagt op til, at man fra kommunalt hold skal gå foran, og når man så fra amtsrådets side har meddelt, hvilke sektorer man herfra har planlagt, vil kommunerne kunne gå i gang. Men jeg tror ikke, vi omgående skal dygne mere ud til kommunerne, end de kan overkomme; fra april 1974 er der allerede pålagt kommunerne så mange opgaver, at de vil døje med at få dem kørt ind.

I administrationsdepartementets omtale af erhvervenes fordeling og befolkningsudvikling omtales tendenserne til en koncentration omkring de mellemstore og største byer, og hvordan den vil fortsætte. I et notat fra 14. december 1972 gjorde boligministeren rede for problematikken omkring befolkningsudviklingen. Heri gøres opmærksom på, at det kun er de allermindste områder, der er i fare for tilbagegang, mens der i de lidt tættere bebyggede områder er muligheder for fremgang. Det er jo netop en tendens, der har givet sig udslag i, at befolkningsfremskrivningerne ikke holder stik, men viser, at der netop er tilgang f. eks. i Vestjylland. Det vil også i høj grad komme til at gøre sig gældende omkring det, der kaldes mindre byer.

Omkring udflytningen af statsinstitutioner er der meget på bestemte byer. Det er meget teoretisk at fremkomme med de tanker, men vi skal jo også leve i de områder, der ligger udenfor. Der nævnes nok, at vareproduktionen vil foregå på fabrikker, der er spredt ud over landet, og det er jo netop denne tendens, der er gældende nu. Der er ingen tvivl om, at den udvikling, der allerede er i gang i befolkningsstilvæksten i nogle områder, hænger sammen med den nye kommunestruktur, vi fik i april 1970. De

tendenser, der var gældende i 1965-70, har allerede i 1972 ændret sig i nogle amter, sådan at befolkningsstilvæksten også i kommuner, der skulle gå væsentligt tilbage, er ændret.

Ifølge lovforslaget afstikkes der nogle overordnede retningslinjer; der er også behov for dispositioner omkring befolkningens forsyning med rekreative områder, og det vil derfor være af væsentlig betydning, at fredningsplanudvalgene flyttes over til amtsrådene, der skal være det koordinerende led mellem kommunerne.

Jeg tror også, man må se i øjnene, at byudviklingsudvalgene snarest må nedlægges, og på lidt længere sigt burde loven måske køres sammen med land- og byzone-loven.

Formålet med regionplanarbejdet må være at afstikke nogle retningslinjer for dimensionering, for lokalisering og for den tidsfølge, det må sættes ind i. Regionerne må kortlægges sådan, at de investeringer, der skal ske, skal samstemmes med de eksisterende landskabs- og byværdier, som det hele til sidst skal samstemmes med.

Befolkningsudviklingen og erhvervsinvesteringen skal indpasses i de eksisterende fysiske rammer, og det gælder både udvikling, transport og udnyttelse af det forekommende i landskaberne.

I januar 1970 blev det fra den daværende regering pointeret, at det var regeringens agt at udvide kommunernes kompetence til en lovbestemt region- eller amtsplanlægning i samarbejde indbyrdes med de statsmyndigheder, hvis dispositioner var af væsentlig betydning for den sammenfattende region- eller amtsplanlægning. Der er nu bred forståelse for de regionale sammenhænge, simpelt hen fordi regionalplanerne berører alle de mennesker, der er inden for regionerne. Planer, som vi omtaler her, kan blive en rettesnor, der skal følges for at nå de mål, som politikerne må udstikke på befolkningens vegne.

Men bærekraften i en sådan regionplanlægning må ligge i, at beboerne i så høj grad som muligt får kendskab til indhold og forudsætninger. Derfor må det meget stærkt pointeres, at såvel kommuner som amtsråd må tage befolkningen med ind i overvejelserne omkring region- og landsplanlægningen. Jeg anser det for meget, meget væsent-

[Gunner Baunsgaard.]

ligt, at det fastlægges, som det allerede er sket her i lovforslaget, i den kommende lov, at det er et punkt, som man ser udført så godt som muligt, fordi det er et punkt, som vi har syndet imod ved tidligere undladelser; det er ting, der meget stærkt berører borgerne og det samfund, de lever i.

Det er med det lovforslag, vi behandler her, hensigten, at vel skal det være en forbedrende fase, der på længere sigt skal gøre kommunerne og amterne mindre afhængige af centraladministrationen, og det er jeg helt indforstået med. Men det vil nok være rimeligt med en tidsfølgeplan, fordi sektorudviklingen i høj grad vil være præget af de økonomiske muligheder, som det hele vil være afhængigt af. Der kan også være risiko for, at nogle kommuner eventuelt kunne lægge ud med en planlægning, der ikke kan bære, så længe der ikke er noget økonomisk hæftet på.

I bemærkningerne til lovforslaget er man på nogle punkter gået videre end i selve lovforslaget; det gælder f. eks., hvor sektorplanlægningen omtales. Her nævnes, at den oversigtlige fysiske planlægning udgør både en nødvendig forudsætning for og et supplement til den økonomiske planlægning. Det er nok en mangel ved selve lovforslaget, at der kun tales om planlægning og ikke om økonomi også. Det vil i mange tilfælde være sådan, at planerne er afhængige af, ja, man kan nok sige ligefrem står og falder med, om midlerne er til stede.

Nu venter vi selvfølgelig, at byrde- og opgavefordelingen mellem stat, amt og kommune snarest vil falde i leje; det vil give mere tryghed i kommunerne, når først disse ting er klarlagt. Men den økonomiske magt kan komme til at spille en rolle i den fremtidige planlægning. Vel, kommunerne skal have alle de beføjelser, de kan magte, men det er et spørgsmål, om amterne ikke skulle have mulighed for måske at træde til i nogle bestemte situationer, f. eks. ved arealopkøb.

Det bliver meget nødvendigt at sondere mulighederne og klarlægge, hvor vækstområderne er, og tillige hvor vægten skal lægges. Der vil henad vejen skulle tages stilling til revision af loven, og man vil måske finde frem til, at der skulle være basis for nogen større bevægelighed.

§ 7 i lovforslaget er meget væsentlig; der

er her nævnt 5 punkter som retningslinjer, og det er meget væsentlige punkter. De ting, der er nævnt, vil i høj grad også være afhængige af de økonomiske midler, der kan være til rådighed, for netop på dette område, området omkring den fremtidige vækst, var det måske på sin plads at nævne, at alternative planer vil være en vældig fordel. Det kan ikke siges stærkt nok, at hvis man ikke har alternativer, kan man let stirre sig blind på en bestemt plan, og det kan måske på længere sigt virke skadeligt.

Der er i bemærkningerne nævnt perspektivplanen fra 1968, og jeg vil gerne have lov til at citere et par linjer derfra:

„Den fremtidige byvækstfordeling på de forskellige bystørrelser vil under alle omstændigheder få væsentlige konsekvenser for befolkningstilvækstens og erhvervslevets regionale fordeling.“

Jeg tror, vi i udvalgsarbejdet må ty noget mere til perspektivplanredegørelsens udredninger af forskellige ting.

Planlægningen berører som nævnt mange, mange områder, mange forskellige eksisterende love, forskellige udvalg m. v., og loven vil på nogle områder blive vanskelig at gennemføre, uden at der ret hurtigt skal ændres i den.

Der er også store vitale interesser i den, og vi vil gerne fra det radikale venstre anbefale lovforslaget, men samtidig pege på de nævnte vanskeligheder, der kan komme hen ad vejen. Der vil hen ad vejen være mange modsætningsforhold, men det kan måske i det lange løb virke gavnligt, at flere må gå sammen om at tage samfundsmæssige hensyn.

Vi vil gerne tilføje fra det radikale venstre, at vi anser det som et meget væsentligt lovforslag.

Med hensyn til venstres forslag til folketingsbeslutning om lokaliseringsrådgivning kan mit parti henvise til hr. Svend Haaugaards bemærkninger, da det tilsvarende lovforslag var til behandling i sidste folketingssamling. Der er tanker i oplægget, som vi i høj grad kan tilslutte os, men det er vort indtryk, at mange af de problemer, der vil opstå ved en yderligere lokaliseringsrådgivning, er nogle af de ting, som forslaget til lov om lands- og regionplanlægning i høj grad også vil og skal tage stilling til, samtidig med at det er mere vidtgående og i høj

[Gunner Baunsgaard.]

grad baseret på kommunernes meget aktive medvirken.

Trafikproblemerne er bl. a. et område, som vil spille en meget, meget væsentlig rolle i lokaliseringspolitikken. Egnsudviklingsproblemerne spiller stærkt ind i lokaliseringsrådgvivningen, og turisme, der tidligere var noget, der skulle trækkes til København, vil også fremover skulle trækkes ud til yderpunkterne i landet, hvor sommerhusplanlægning også vil komme til at spille en kolossal rolle. Men også dette kommer jo med i det lovforslag, vi behandler her.

Nedsættelse af yderligere udvalg til at undersøge den skæve fordeling af goderne mener vi ikke er påkrævet, men vi vil i udvalget gerne være med til at drøfte de to forslag i sammenhæng, og vi er enige i, at der er problemer, der trænger til drøftelse, f. eks. om amtsrådene skal have større muligheder for at gå ind i planlægningen af, hvor virksomheder f. eks. placeres bedst med hensyntagen til industriens forskelligartethed og tillige med hensyntagen til forholdet mellem arbejdsplads og bolig. Der kan også være tale om gymnasieplacering m. v. Men hvis man f. eks. henviser til, hvad man efter svenske oplysninger har fået ud af deres lokaliseringsrådgvivning, har den f. eks. kun givet gevinst i et enkelt tilfælde af over 200 muligheder i det opsøgende arbejde.

Som sagt er vi meget villige til at drøfte forslagene i sammenhæng, og vi vil fra det radikale venstre gerne deltage i et udvalgsarbejde om de problemer, der er rejst.

Gert Petersen: Jeg husker, at jeg for mange år siden — det var ganske kort tid efter krigen — var til et foredrag på universitetet, som man havde haft den næsvished at give titlen „Planøkonomi eller frihed“. Nu er det ganske vist ikke planøkonomi, men fysisk planlægning, vi drøfter her, og jeg tror, at alle i dag — det var ikke rigtig tilfældet dengang — erkender, at uden en planlægning af landet, uden en planlægning af landets udvikling, af det fysiske miljø, er frihed umulig. Og det vil igen sige, at man er nødt til at acceptere visse begrænsninger i friheden, for at vi alle kan få de størst mulige udfoldelsesmuligheder.

Planlægning og frihed er jo ikke nogen modsætning; begge dele er nødvendige for

hinanden i et samfund som vores, i et moderne samfund, i et kompliceret samfund med det pres både fra befolkning og fra aktiviteter af forskellig art, som hele tiden gør sig gældende. Det er muligt, at der er nogle, for hvem bekendelsen til planlægningsprincippet er lidt mere platonisk end andres. Jeg synes ofte, man er ude for, når vi drøfter lovgivning af denne karakter, at efter at vi har fået erklæringen til de store principper og det kommer til realiteterne, kan der ofte være en holdning, som går ud på, at man vil trække tænderne ud på det, som skulle konstituere planlægningen.

Jeg synes også, jeg har hørt lidt i den retning i dag; jeg tror, det var den konservative ordfører, som ville have langt, langt mere decentralisering ind i det, og som var kritisk over for nogle punkter i lovforslaget, som efter min mening er absolut nødvendige.

Naturligvis er det rigtigt, at det er vanskeligt at forene centraludspil med decentralisering — og vi skal have begge dele. Og det er vanskeligt at forene en styring med et bredest muligt folkeligt initiativ og en bredest mulig folkelig indflydelse. Men det er nødvendigt, begge dele er nødvendige i sammenhængen; hvis det hele overlades til en spontan udvikling i de enkelte regioner, ja, så kan man få en situation, hvor de enkelte regioner udvikler sig forskelligt i forhold til hinanden, sådan at man får endnu større forvriddinger inden for landets grænser, end man tidligere havde. Det var vel egentlig ikke meningen. Man er altså også nødt til at have en samling af regionernes virksomhed, en koordinering af deres planlægning, og man er altså nødt til ligesom at mødes på midten med udspil, som både starter nedefra og ovenfra.

Jeg synes ærlig talt, at der med det forslag, som her er lagt på bordet, når det drejer sig om selve regionplanlægningen, er gjort et ganske alvorligt forsøg på at løse det pågældende problem.

Jeg har mærket mig, at så vidt jeg kan overskue det ud fra lovforslaget, gennemløber regionplanen i sin tilblivelsesproces hele 9 stadier, før den er blevet en realitet. Det starter med, at kommunalbestyrelserne fremlægger deres oplæg for amtsrådet. Derefter — og så kommer anden fase — retter amtsrådet forespørgsler tilbage til kommu-

[Gert Petersen.]

nalbestyrelsen og til en række andre institutioner. Tredje fase: amtsrådet opstiller alternative skitser og forhandler med kommunalbestyrelserne om disse. Jeg synes, det er en udmærket idé med disse alternative skitser, det er netop det, som er basis for en rigtig folkelig diskussion. Dermed spores diskussionen ikke ind på ét bestemt spor i første omgang, hvorved den meget nemt bliver fastlåst. Som fjerde fase fremsender amtsrådet disse alternative skitser, når de er færdiggjort efter forhandlingerne, til kommunerne og til institutioner af forskellig art og foranstalter en offentlig debat.

Jeg har mærket mig, at der i lovforslaget udtrykkelig anvendes ordet oplysningsvirksomhed, og det tillader jeg mig at opfatte på den måde, at der ikke skal være tale om en passiv holdning fra amtsrådets side, sådan at man blot meddeler, at nu ligger disse skitser henne på biblioteket eller på rådhuset, og så kan de, der har tid og lyst, gå hen og kigge på dem, men at man virkelig sætter en debat i gang og prøver på at inddrage de flest mulige mennesker i den. Den fase skal efter forslaget vare i 6 måneder, og så genoptager amtsrådet — det er femte fase — forhandlinger med kommunalbestyrelserne på baggrund af diskussionen om et endeligt forslag. Sjette fase: amtsrådet vedtager, offentliggør og fremsender det færdige forslag, og derefter afventer amtsrådet — det må være syvende fase — indsigelser i 4 måneder.

Når man har ventet så længe, går det endelige forslag op til regeringen, hvor boligministeren — det er ottende fase — efter forhandlinger i det ministerudvalg, der tales om, godkender forslaget eventuelt med ændringer, forinden hvilke han har hørt ude i kommuner og i amtsråd. Som punkt 9 offentliggør amtsrådet den godkendte plan.

Se, det lyder kompliceret og omstændeligt. Jeg synes, det er aldeles fortrinligt. Jeg tror, det er en nødvendighed at gå frem på den måde, hvis man ikke skal have en teknokratisk planlægning, hvor det hele trækkes som en nathue ned over hovedet på befolkningen.

På den anden side er det også en nødvendighed, at man slutter et sted, at beslutningerne tages, og at de så gennemføres, når de er taget, og jeg synes derfor også, det er rig-

tigt, at beslutningsprocessen ender i regeringen, ender hos boligministeren.

Men jeg vil dog sige, at jeg savner i nogen grad en accept af nødvendigheden af en egentlig landsplan. Tværtimod siger boligministeren udtrykkelig i sin fremsættelsestale, at det er bevidst, han ikke bruger ordet landsplan, men nøjes med at bruge ordet landsplanlægning. Jeg er helt enig i, at en landsplan også ville være en proces, naturligvis, den måtte kunne ændres, den måtte være fleksibel, men det siges jo udtrykkelig om disse regionplaner, som jo ender med kort og skitser og ting og sager, at de også skal opfattes som en proces, som noget fleksibelt, noget, der kan ændres hen ad vejen, så det er i og for sig ikke noget argument for ikke at udarbejde en landsplan.

Jeg tror nok, jeg selv kan et bedre argument — det er måske også det, ministeren har haft i tankerne — nemlig at vi endnu ikke har instrumenterne til at lave en landsplan; vi har ikke instrumenterne til at føre den ud i livet, og vi har vel især ikke instrumenterne til det meget store forarbejde, som ville være nødvendigt.

Derfor efterlyser jeg ikke i denne omgang en egentlig landsplan, men jeg kunne nu godt tænke mig, at den redegørelse, som ministeren ifølge lovforslaget skal give udvalget for fysisk planlægning en gang om året, gives i folketinget og debatteres i folketinget — så kan udvalget debattere den videre, arbejde videre med den i detaljer — men at man tager en debat her i tinget, fordi det dog drejer sig her om den politiske bagvedliggende målsætning, den samordnede målsætning for det arbejde, som gøres i de enkelte regioner, men altså her set under ét. Jeg synes nok, det vil være rigtigt, om debatten, drøftelsen af disse spørgsmål, af principperne bag koordineringen foregår her i salen og ikke bare i et udvalg. Som sagt: så kan man arbejde videre med disse problemer i udvalget; jeg synes så afgjort, man bør arbejde videre med dem.

Det undrer mig i øvrigt en lille smule, at der ikke er et forslag til tilsvarende bestemmelse for regionplanens vedkommende; en gang om året skal altså efter lovforslaget ministeren give en redegørelse til udvalget om de landsplanlægningsmæssige betragtninger. Burde det egentlig ikke også være sådan, når en regionplan står foran sin fæ-

[Gert Petersen.]

diggørelse, at den foruden i det ministerudvalg, som naturligvis har det politiske ansvar, så også drøftes i det pågældende udvalg i folketinget, altså udvalget for fysisk planlægning?

Man har her drøftet de paragraffer, der giver boligministeren en ret stærk position, §§ 4, 9 og 19, og jeg er enig med de røster, som påpeger, at de giver ministeren denne ret stærke position. Jeg er derimod ikke enig i kritikken heraf. Jeg tror, det er en nødvendighed af grunde, som jeg redegjorde for for lidt siden, og hertil vil jeg føje, at jeg synes, ministeren i sin egen fremsættelsestale peger på et udmærket eksempel, noget hotelbyggeriovre i Vestjylland, hvor det måtte være ministeren, hvor det måtte være den centrale myndighed, som skred ind. Vi fik en lignende bestemmelse som den, der foreslås i § 19, ind i by- og landzonenloven sidste år. Vi havde megen diskussion om den både her i salen og i udvalget. For socialistisk folkepartis vedkommende var vi i den grad tilhængere af en sådan bestemmelse og anså den for så nødvendig, at vores stillingtagen til lovforslaget, vores aktive medvirken til by- og landzonenlovens forbedrings gennemførelse sidste år var afhængig af, at dette forslag blev gennemført, sådan at ministeren ville være i stand til i visse særlige situationer at optræde med den myndighed, som ellers tilkom de lokale myndigheder.

Endelig vil jeg godt gøre en bemærkning om styringen af statens, det offentlige, egen arealanvendelse. Jeg synes, det er godt og rigtigt, at man i lovforslaget her bestandig inddrager en høringspligt over for de statslige virksomheder, de koncessionerede virksomheder osv., andre virksomheder, der ligestilles med dem, med henblik på deres udbygningsplaner osv. og en pligt fra deres side til at ytre sig, hvis de har sådanne udbygningsplaner. Men det er et spørgsmål, om vi virkelig kan komme igennem med en ordentlig planlægning af arealanvendelse og ressourceanvendelse, hvis ikke vi også har en gennemgribende planlægning af statens egne ressourcer, altså ikke blot de enkelte statslige virksomheder og institutioner, men også taget under ét. Det har, så vidt jeg kan se det, stadig væk sine store vanskeligheder, og det ligger naturligvis i periferien af netop denne lovgivning, men jeg tror altså, det er

en nødvendighed for en planlægning, at man også har dette for øje.

Det er blevet anført af en tidligere taler, at man kan skelne mellem aktiv og passiv planlægning. Jeg synes også, — som jeg tror hr. Auker var inde på det — at dette er et ganske godt kompromis, men jeg vil dog nok sige, at jeg savner et kraftigere indslag af egentlig økonomisk planlægning. Jeg tror, det vil være en nødvendighed at gøre indslag af økonomisk planlægning stærkere om ikke i denne postombæring så i hvert fald i løbet af nogle få år. Jeg er helt klar over, at dette, som det også blev sagt, har lidt af eksperimentets karakter, og derfor skal man nok passe på ikke at slå et alt for stort brød op. Vi har vore erfaringer med reformer, som ikke kunne fungere i hvert fald det første halve eller hele år, og som følge deraf er der blevet lagt gift for disse reformer, så det er vel nok meget fornuftigt at begynde lidt beskedent her. Men beskedenheden skulle ikke føre til, at man så slår sig til tåls med, at alting er i orden, for det er det ikke, og jeg tror, at på længere sigt må vi også have en økonomisk planlægning ind i billedet, og vi må have denne økonomiske planlægning kombineret med den fysiske planlægning. Der er ansatser til det, bevar mig vel, men jeg synes ikke, de set ud fra et mere ideelt synspunkt er tilstrækkelig stærke på nuværende tidspunkt.

Men det er vel nok fremgået af det, jeg har sagt her, at vi generelt med enkelte kritiske bemærkninger fra SF's side forholder os meget positivt til det lovforslag, som er fremkommet. Jeg synes, der er meget spændende og, så vidt jeg kan se, rigtige løsninger i det på vanskelige problemer, og vi kan tilsiige det en særdeles velvillig udvalgsbehandling.

Med hensyn til venstres forslag om lokaliseringrådet må jeg sige som en række forudgående talere, at vi skam er meget enige i intentionerne bagved, men vi synes ikke rigtig, at den foreslåede løsning lige er sagen. Man skal passe på ikke at bygge et nyt bureaukrati op; som det netop er blevet sagt, viser erfaringerne fra Sverige ikke rigtig, at det er den fremgangsmåde, der er løsningen, og jeg tror langt snarere, at en øget og styrket planlægning må være løsningen på de problemer, som venstres forslag sigter på at løse.

Boligministeren (Helge Nielsen): Selv om jeg vel ikke med rette — og det er måske lidt overraskende — kan konstatere, at ordførerne kunne tilslutte sig lovforslaget, således som det er udformet, kan jeg da i alt fald takke for den tilslutning, lovforslaget om en systematisk lands- og regionplanlægning har fået.

Fra alle sider går man nu ind for en landsplanlægning, men nogle mener, at vi ikke er gået langt nok; det er jo en lidt usædvanlig situation. På baggrund af vort fælles ønske om at få en effektiv landsplanlægning, om end vi med hensyn til midlerne har lidt afvigende meninger, vil jeg dog til belysning af mit standpunkt gerne fremkomme med nogle principielle bemærkninger.

Folketinget har tilkendegivet, at man vil gå ind for en systematisk lands- og regionplanlægning. Jeg har tidligere her i tinget haft lejlighed til at fremføre, at der også før dette forslag har været udført landsplanlægning, og en stor del af folketingets beslutninger er af landsplanmæssig karakter. Lovforslaget er udtryk for, at denne landsplanmæssige indsats systematiseres, at landsplanmæssige synspunkter skal indgå i vore overvejelser. Landsplanlægningen vil også komme til at danne en ramme for den lige så påkrævede regionplanlægning. Trækker man imidlertid linjerne videre ud, vil man se, at der herigennem også skabes rammer for kommunernes byplanlægning og for anden planlægning, bl. a. den, som både de centrale og regionale myndigheder udfører med hensyn til arealanvendelse og til udvikling.

Formålet med lovforslaget er imidlertid ikke at etablere et planlægningssystem blot for systemets skyld. Formålet er at økonomisere med vore arealer og vore naturressourcer og at sikre et bedre miljø.

Men etableringen af en systematisk lands- og regionplanlægning har to andre mål end de nævnte. For det første lægger man derved realistisk op til en yderligere decentralisering til amtsråd og kommuner, hvorved man fritager de centrale myndigheder for en

række konkrete afgørelser. For det andet markerer man ved forslaget til lov om lands- og regionplanlægning, at denne planlægning skal ske i et nært samarbejde med dem, der planlægges for. Man udvider den gensidige adgang til at fremkomme med forslag og bemærkninger, og man tilsikrer, at det er lagt helt åbent, hvilke indvendinger der måtte være mod et forslag, før det bliver godkendt. Denne offentlighedens inddragen i planlægningsprocessen har været stærkt fremme i forgrunden ved forslagens udformning.

Men er situationen således den, at vi her i tinget nu markerer indgangen til et systematisk og løbende lands- og regionplanarbejde, så er denne situation på den anden side vel også en udfordring til os. Kan vi leve op til de forventninger, som gennemførelsen af lovforslaget vil rejse? Ja, det vil tiden vise. Allerede nu kan vi dog klart se, at landsplanarbejdet ikke betyder én eller to heroiske beslutninger om, at sådan skal vort land se ud i fremtiden, og sådan skal befolkningen bo, arbejde og rekreere sig. Landsplanarbejdet er og vil være en løbende proces, hvor en lang række spørgsmål, og ikke alene store, men også mindre, skal ses i sammenhæng med disse spørgsmåls konsekvenser for helheden og for den samlede målsætning.

Denne belysning af en række spørgsmål ud fra et landsplanssynspunkt vil jeg bestemt ikke betegne som en nyhed. Det nye består i, at vi nu hver gang bør stille os det spørgsmål: det, vi vil og er ved at gøre, hænger det sammen med vore samlede bestræbelser for at udøve vore fysiske og økonomiske ressourcer på en rationel måde og med den viden, vi har indsamlet om problemerne? Ved systematisk landsplanarbejde vil vi få et stadig bedre grundlag for at svare ja eller nej til dette spørgsmål. Men det er en udfordring til os alle, om vi kan leve op til de forventninger, som gennemførelsen af lovforslaget er udtryk for. Alle kan ikke blive glade på samme tid, og nogle eksempler på reaktioner på landsplan-

[Boligministeren.]

synspunktet har jo vist, at fordomsfriheden ikke altid er lige stor over for retningslinjer, der ikke fuldt ud stemmer med de forventninger, vi på forhånd havde.

Jeg tror imidlertid, vi kan leve op til de forventninger, som man har stillet til os. Det er også på grund af lovforslagets karakter, at jeg kan tilsige min fulde medvirken til under det kommende udvalgsarbejde at søge at imødekomme nogle af de indvendinger, som med bevaring af hovedprincipperne i lovforslaget kan være med til at forbedre lovforslagets enkeltheder.

Vi har adskillige erfaringer fra det hidtidige landsplanarbejde, som jo i al stilfærdighed har været udført af ihærdige planlæggere og administrationsfolk, og disse erfaringer og det materiale, der er tilvejebragt, stiller vi meget gerne til rådighed.

Jeg skal herefter knytte nogle bemærkninger til venstres forslag til folketingsbeslutning om lokaliseringsrådgivning. Ordførerne har taget stilling til forslaget, og for mit vedkommende kan jeg henvise til, hvad jeg i forrige samling udtalte om det tilsvarende forslag fra partiet venstre.

Har jeg forstået forslagsstillerne ret — og jeg henviser her til hr. Holger Hansens fremsættelsestale — er der på mange måder parallelle synspunkter hos os med hensyn til lokaliseringsmaterielle mål og indhold. Vi er vist ganske enige om, at skævheden i Danmark bør modarbejdes.

Det bør dog måske indgå i billedet, at erhvervsstrukturelt har hovedstadsregionen faktisk nærmet sig resten af landet i perioden fra 1950 til 1970. Medens hovedstadsregionens andel af den samlede fremstillingsvirksomhed og servicevirksomhed i 1950 androg henholdsvis 44,5 pct. og 48,0 pct., var disse andele i 1970 faldet til henholdsvis 37,8 pct. og 44,7 pct. Det synes at indiciere, at erhvervslivet selv har indset nødvendigheden af ændrede lokaliserings tendenser, men der er endnu meget at indhente, og det er regeringen helt klar over.

Vi er som nævnt principielt enige om at søge skævheden i landet modvirket, og jeg skal heller ikke benægte, at et af virkemidlerne kan være lokaliseringsvejledning over for erhvervsvirksomheder og institutioner, men jeg tvivler på, at der vil opnås væsentlige resultater blot gennem en oplysnings-

virksomhed som den, der efter forslaget skal tillægges et lokaliseringsråd. Under alle omstændigheder kan jeg ikke være enig i, at et sådant lokaliseringsråd skal varetage de opgaver, der i dag påhviler egnsudviklingsrådet og landsplanudvalget.

Hovedvægten i vor egnsudviklingspolitik ligger på anvendelse af midler, som kan tilskynde erhvervslivet til at foretage forretningsmæssigt hensigtsmæssige investeringer i forbindelse med lokaliseringsmæssig nyorientering. Det er således egnsudviklingsrådets opgave at foretage en erhvervsøkonomisk vurdering i de enkelte sager. Ved fastlæggelse af en lokaliseringspolitik derimod må andre synspunkter end de rent erhvervsøkonomiske indgå i overvejelserne, bl. a. en række andre grundlæggende forhold som udbygning af samfundets grundlægsinvesteringer, forureningsproblematikken og befolkningens bosætningspræferencer. Det skulle lovforslaget om lands- og regionplanlægning hjælpe med til, og det vil være selvfølge, at egnsudviklingsrådet i forbindelse med behandlingen af konkrete sager må tilpasse sin administration til landsplanlægningen og til regionplanerne, efterhånden som de kommer til at eksistere.

Det følger også umiddelbart af regeringens forslag til lov om lands- og regionplanlægning, at jeg ikke kan anbefale, at et nyoprettet lokaliseringsråd tillægges generelle landsplanopgaver, men jeg går ud fra, at forslaget til folketingsbeslutning vil indgå i overvejelserne i udvalget, og dér kan vi vel påregne at få lejlighed til at uddybe disse synspunkter.

Jeg skal endelig gøre nogle bemærkninger til nogle af de ting, som ordførerne var inde på.

Må jeg først — da det var det, jeg var mest overrasket over — sige, at jeg ikke helt forstår hr. Holger Hansens ret skarpe afstandtagen fra lovforslagets bestemmelser om landsplanlægningen.

Hr. Holger Hansen kritiserer, at jeg ikke har fremsat et lovforslag, der indeholder regeringens målsætning for udviklingen her i landet: lokalisering, egnsudvikling, decentralisering osv. Men disse ting er jo netop landsplanlægningens indhold, det, som skal skabes inden for de organisatoriske og indholdsmæssige rammer, som lovforslaget skaber. Med lovforslaget vil regeringen in-

[Boligministeren.]

tensivere og styrke landsplanlægningen, men det må afgøres under folketingets debatter, såvel principielle målsætningsdebatter som behandlingen af lovforslag, hvordan det i øvrigt skal køres.

En landsplanlægning vil udkrystallisere sig heraf, og det er efter regeringens opfattelse en langt bedre måde at landsplanlægge på end ved at hælde sit hoved til et lokaliseringsråd med interesserepræsentanter, altså en ny slags landsting.

Der er tale om vitale problemer, og folketingets indflydelse må ikke beskæres, hverken formelt eller reelt. Derfor forstår jeg ikke hr. Holger Hansens modstand mod lovforslagets bestemmelse om en årlig redegørelse til folketingets udvalg om fysisk planlægning, men jeg kan tilføje, at jeg er meget villig til også at give denne redegørelse til folketinget, altså fra folketingets talerstol. Men det er jo en af de mindre ting, som vi kan ordne undervejs.

Denne redegørelse, som jeg havde tænkt mig skulle gives til udvalget for fysisk planlægning, skulle jo netop give mulighed for, at der her i salen kan rejses spørgsmål og debatter, hvis principielle problemer synes uløst eller forsøges løst på en måde, man ønsker at diskutere, så hvilken form man her ønsker at anvende tror jeg altså vi skal se lidt på i udvalget, inden vi låser os fast.

Jeg kan resumere mine bemærkninger til hr. Holger Hansen derhen, at hans kritik af landsplanlægningsbestemmelserne er forfejlet; dette lovforslag skal ikke være en landsplanlægning, men give grundlaget for, at der kan skabes en landsplanlægning. Jeg synes, jeg kan finde en god begrundelse for mine synspunkter ved at se på, hvad hr. Holger Hansen kommer med af konkrete forslag, når han når til omtalen af sit forslag til folketingsbeslutning. Der er fra hr. Holger Hansens side tale om nøjagtig samme system, bortset naturligvis fra selve lokaliseringsrådet, som i lovforslaget; man etablerer et system, hvorved man sikrer de landsplanmæssige synspunkters vækst.

Der har fra flere sider været stillet andre spørgsmål, og må jeg først til hr. Hans Toft vedrørende organisationsformen, personaleforbruget og udgifterne svare ganske klart, at administrationsdepartementet har været

med lige fra første færd i dette lovforslags opbygning og også været med i godkendelsen både af personaleforbruget og af de økonomiske konsekvenser, hvor det drejer sig om den statslige regie, og fra kommunerne og fra amterne er det disse organisationer, der selv har bedømt deres behov og deres udgifter. Men hvis man vil kritisere, som det jo også er sket fra forskellige sider, og mene, at der her er tale om en administrativ belastning, og at det er store penge, det drejer sig om, så kan vi sige, at regeringen har lagt megen vægt på, både at offentligheden inddrages, og inddrages aktivt, ikke bare passivt, i disse vigtige spørgsmål, og at man får processen, hvor man hører de forskellige parter i sagen, grundigt behandlet. Det er nærdemokrati, og det koster nu engang penge, og ud fra det må vi vurdere, om man ønsker det ene eller det andet. Og vi har altså fra regeringens side ment, at det skulle have en så bred baggrund som overhovedet muligt.

Hr. Auken og hr. Hans Toft og flere andre har være inde på § 14, især § 14, stk. 3, der drejer sig om boligministerens mulighed for at ændre i de planer, der er indsendt. Jeg har svært ved at se grundlaget for den betænkelighed, man udtrykker. Jeg erkender, at Kommunernes Landsforening også har givet udtryk for betænkelighed vedrørende § 14, stk. 3, men landsplanlægningen har jo netop til formål at underbygge valget af løsninger ud fra en helhedsvurdering, og det er vigtigt, at denne helhedsvurdering ikke trænges i baggrunden til fordel for lokale eller sektorsynspunkter. Derfor er det ønskeligt og praktisk, at der er en beføjelse for staten til at indpasse landsplanmæssige hensyn i regionplanerne. Men jeg er da villig til at drøfte disse ligesom naturligvis alle de øvrige paragraffer i udvalget.

Man har også strejft fra flere sider dobbeltadministrationen og hermed ligesom taget lidt forskud på spørgsmålet om den fortsatte planlovsreform. Må jeg først sige til hr. Hans Toft — og det vil vi godt redegøre lidt dybere for, når vi kommer i udvalget — at ønsket om at få den fortsatte planlovsreform i denne samling naturligvis er et fromt ønske, men jeg må klart sige, at det er der ikke arbejdskraft til eller mulighed for. Hvis vi får den i næste samling, hvad jeg håber, er der gjort et meget dygtigt og et meget,

[Boligministeren.]

meget stort arbejde af de embedsmænd, der sidder med disse meget indviklede problemer. Men det vil vi altså gerne redegøre for over for udvalget.

Der har også været talt om dobbeltadministration, men det er vistnok i høj grad ting, der hænger sammen med spørgsmålet om den fortsatte planlovsreform, og det vil jeg godt vende tilbage til i udvalget.

Flere af ordførerne har peget på byudviklingsudvalgene og fredningsplanudvalgene. Vedrørende byudviklingsudvalgene er forholdet det, at det er tanken at afvikle disse, efterhånden som planerne kommer op at stå. De kan jo afvikles, så længe der ikke er andre til at overtage disse funktioner, men altså kun i den udstrækning; jeg tror også, vi i bemærkningerne til lovforslaget har været inde på det.

Vedrørende fredningsplanudvalgene er spørgsmålet mere vanskeligt; det er jo i første omgang kulturministerens ressort; det er ikke derfor, jeg mener, det bliver mere vanskeligt, men det er altid vanskeligt at svare på andres vegne. Men jeg tror, jeg kan sige her med hensyn til disse fredningsplanudvalg, har ministeren givet udtryk for en positiv indstilling over for at afvikle denne historie. Men det skal vist ses i sammenhæng med en større revision også af naturfredningsloven, og der er vel også her visse funktioner, som skal varetages i overgangsperioderne, men det må vi se på.

Så har man været inde på § 19, hvis stk. 1 fuldstændig ligner den bestemmelse, vi fik ind i by- og landzoneloven ved den seneste revision. Jeg synes selv, det er nødvendigt at have en sådan mulighed for at imødegå uheldige ting, f. eks. uden at jeg skal sige på nogen bestemt kommune — en egoistisk kommunaløkonomisk udnyttelse af et område. Det har vi dog set eksempler på. Jeg er også meget villig til at diskutere § 19's udformning. Jeg mener, det er nødvendigt med bestemmelser af denne karakter, hvis vi skal kunne hindre placering af hoteller i kystområder og af storindustrier og kraftværker i områder, hvor vi ikke ønsker det ud fra en overordnet planlægning, ud fra et nationalt syn. Men som sagt er jeg naturligvis åben over for andre formuleringer end den, vi har givet § 19, og som er en affoto-

grafering af den, folketinget enstemmigt vedtog i sidste samling.

Hr. Burgdorf spurgte efter cirkulæret vedrørende by- og landzoneloven, og jeg kan sige, at det i øjeblikket ligger i trykkeriet. Der har været visse vanskeligheder med at få tingene igennem, fordi arbejdet har hobet sig op. Vi havde selv håbet at kunne få dette cirkulære hurtigere ud, end det nu er tilfældet. Det er ikke bare et spørgsmål om trykningen, men vi har haft vældig meget arbejde både med denne lovgivning og med administrationen af sommerhusloven, altså de love, vi vedtog i sidste samling vedrørende de rekreative arealer. Så snart vi får det igennem trykkeriet, vil det blive udsendt.

Hr. Gunner Baunsgaard og flere andre ordførere var inde på spørgsmålet om økonomien, og jeg tror også, en nærmere udbygning af dette problem i udvalget vil være til gavn, men det er rigtigt, som hr. Gunner Baunsgaard siger, at både budget-samarbejdet med kommunerne og byrde- og opgavefordelingsproblematikken indgår i disse vurderinger. Jeg vil også godt sige, at amterne gennem deres arealopkøb til rekreative formål er meget stærkt inde i hele denne udvikling.

Så er det vel rigtigt, som hr. Gunner Baunsgaard sagde, at vanskelighederne ved hele denne lovgivning er, at alle ikke ser tingene ud fra samme synsvinkel, men det kan vi heller ikke forvente.

Hr. Gert Petersen gennemgik de forskellige stadier, og det er rigtigt, at det administrativt kan se meget vanskeligt ud, men jeg var meget glad for konklusionen, at det var en demokratisk nødvendighed at høre alle de parter, som nu engang må høres, for at vi kan sige, at vi har arbejdet demokratisk med tingene.

Jeg har givet tilslutning til, at vi kan se på en redegørelse i folketinget i stedet for i udvalget, men det er et spørgsmål, om man vil have denne generelle redegørelse i folketinget eller man vil have særlige sager draget frem. Det er jo også ting, vi kan se på.

Til sidst var hr. Gert Petersen inde på spørgsmålet om statens egne ressourcer og statens egne muligheder for arealanvendelse, og selv om jeg erkender, at det er et svært problem, vil jeg godt sige til hr. Gert

[Boligministeren.]

Petersen, at det er et spørgsmål, vi har fat i i regeringen, det er et spørgsmål, der er under bearbejdning, og jeg tror, vi er ved at få styr på disse ting.

Auken: Det er ikke for at tage nogen lang anden runde i denne debat; vi har jo alle haft lejlighed til at misbruge folketingets tålmodighed ved lange taler i første omgang. Der var kun nogle enkelte bemærkninger, jeg gerne ville gøre.

Den ene var en bemærkning til det konservative folkeparti, som ved sin ordfører her i dag sagde, at det så frygtelig besværligt ud, at man frygtede, at der her var tale om en vældig oppustning af administrationen, og at der her var tale om noget i alle henseender utilfredsstillende, som man måtte se meget kritisk og grundigt på i udvalget. Samtidig sagde man, at man var modstander af § 4, der indeholder beføjelsen, hvorefter boligministeren kan udstikke landsplandirektiver, som skal ligge til grund som bindende forudsætninger for regionalplanlægningen. Man var modstander af § 14, sådan forstod jeg det, og man var modstander af § 19.

Hvad er det konservative folkeparti egentlig tilhænger af i forbindelse med lands- og regionplanlægning? Hvordan har man tænkt sig at styre udviklingen? Hvis vi fjerner alle disse bestemmelser, hvad vil man så sætte i stedet? Vil man sætte kræfternes frie spil og de uheldige skadevirkninger, som ikke mindst venstres ordfører så klart har skildret her i folketinget ved denne lejlighed som ved tidligere lejligheder? Hvad vil det konservative folkeparti egentlig? Hvad er dets politik på planlægningens område? Er der overhovedet nogen politik på dette område? Vi kan da være enige om, at vi skal undersøge, om der kan ske en forenkling af administrationen. Vi kan da være enige om, at vi skal undgå dobbeltadministration. Vi kan da være enige om, at vi skal passe på, at vores planlægningsprocedure ikke bliver mere besværlig, end hensynet til demokratiet og til den sammenhæng i planlægningen nødvendiggør. Men jeg har lidt vanskeligt ved at se, hvor det konservative folkeparti egentlig står i planlægningsspørgsmålet, om man også på dette område vil være med til at tage medansvar for, at

samfundet får et styringsredskab til at klare udviklingen.

Jeg vil give hr. Holger Hansen medhold i, at det selvfølgelig er en mangel, at vi i så høj grad, i hvert fald fra nogle partiers side, når vi går til landsplanlægningsarbejdet, ikke klart har præciseret hvad vores målsætning er. Men jeg ville på den anden side finde det meget uheldigt, hvis man i en lovgivning af denne art om apparatet, om planlægningsmaskineriet, indføjede detaljerede målsætningsbeskrivelser, som på en eller anden måde ville foregribe det planlægningsarbejde, der senere skal komme. Jeg mener, at det apparat, vi skal bygge op, skal kunne fungere, uanset om vi har en socialdemokratisk regering med én landsplanpolitisk målsætning, eller vi får en borgerlig regering — det ske sent, men det kunne dog tænkes, selv om jeg indrømmer, det kan være lidt vanskeligt at forestille sig — med en anden politisk målsætning. Det ville efter min mening være farligt, hvis vi på forhånd havde låst en hel masse målsætninger fast i selve loven.

Jeg er taknemlig for, at hr. Holger Hansen sagde, at han i hvert fald for venstres vedkommende ønskede, at der kom en vis styrke i planlægningen. Man stiller sig altså fra venstres side væsentlig mere positivt over for et aktivt planlægningsarbejde.

Og til sidst med hensyn til det udvalgsarbejde, vi står over for, er der fra alle sider, forstod jeg, interesse for, at vi går virkelig i dybden for at se på de organisatoriske, de administrative forhold. Der er enighed om, at vi ser på selve planlægningsproceduren ud fra de forskellige hensyn, der er blevet gjort gældende, og at vi tager to ting frem, som jeg tror er helt nødvendige. For det første hvordan vi kan drage folketinget og dermed offentligheden ind i landsplanlægningsarbejdet på den konstruktive måde, og for det andet hvordan vi sikrer den snævrere mulige sammenhæng mellem den fysiske planlægning og den økonomiske planlægning.

Hans Toft: Må jeg først sige til boligministeren, at jeg har ikke i min tale udtrykt ønske om, at vi skulle have den fortsatte planlægningsreform i denne samling. Jeg sagde, at jeg ønskede, vi skulle se på planlægningsreformlovgivningen som en helhed, så hvis ministeren endelig vil fortolke min

[Hans Toft.]

tale, kunne han måske fortolke den lige så meget i retning af, at denne reform måske skulle vente, således at vi kunne samle den anden op. Men ministeren må altså selv om, hvordan han vil opfatte det. Jeg mener blot, at vi skal se denne planlægningsreform og planlovgivningsforenkling som en helhed, således at vi ikke løser enkeltdele, som det tidligere er sket, og således at vi får usammenhæng i det og så skaber den dobbeltadministration, som er en følge af denne usammenhæng.

Hr. Auken forsøgte at give det indtryk af, at det konservative folkeparti ikke vil være med til at planlægge.

Man fik også indtryk af, at vi er totalt modstandere af det foreliggende forslag. Jeg tror ikke, hr. Auken har hørt efter. Jeg sagde ikke, at vi ikke ville være med til at planlægge og skabe en koordinering af den statslige, amtslige og primærkommunale planlægning. Jeg sagde lige det modsatte, og jeg var oven i købet så venlig over for hr. Aukens parti, at jeg roste det, fordi man var kommet med et forslag, således at vi kunne få skabt en målsætningsdebat om, hvordan vi fik koordineret den amtslige, statslige og primærkommunale planlægning. Jeg stillede med rette spørgsmålet: er det nødvendigt, at det er så indviklet, som det ser ud til her i lovforslaget? Ministeren påpeger selv i sine bemærkninger, at der kan synes at være tale om en ret stiv og formalistisk tilvejebringelsesprocedure. Ja men når ministeren kan erkende det, så kan hr. Auken vel ikke bebrejde mig, at også jeg sætter et spørgsmålstegn ved, om det dog ikke kan forenkles.

Jeg synes selv, der ligger gode tanker i den tilbivelsesprocedure. Jeg synes selv, det kan være rigtigt, at man sender forslaget ud til debat i offentligheden, og jeg kan da oven i købet i denne forbindelse gøre opmærksom på, hvis hr. Auken ikke er vidende om det, at der i folkettinget fra det konservative folkeparti ligger et forslag til folketingsbeslutning om gennemførelse af en forvaltningslov, som netop indeholder den tanke, at man i større udstrækning fra myndighedernes side skal orientere borgerne, således at de er klar over, hvad der foregår i den offentlige administration, og således at den enkelte ikke føler sig fremmed-

gjort over for alt, hvad der hedder offentlig administration.

Det, jeg har noget imod, er f. eks. § 4, og de andre paragraffer, som hr. Auken omtalte, nævnte jeg netop for at vise, hvor stærk og central en placering boligministeren har i dette lovforslag. Jeg havde en speciel skepsis over for § 4, og det har jeg fortsat. Denne § 4 giver boligministeren en generel bemyndigelse til at udstede direktiver, ganske vist efter en forhandling i dette planlægningsudvalg, men den giver ham en bemyndigelse til at udstede bindende direktiver til amterne, til regionplanlægningen, uden at man behøver at spørge folkettinget først, og uden at man behøver at have speciel hjemmel i en anden planlægningslov. Derfor sagde jeg, at vi vil kræve disse bemyndigelser indsnævret eller i hvert fald konkretiseret, således at folkettinget ved, hvad man giver boligministeren bemyndigelse til i planlægningslovgivningen, og hvad han ikke kan beskæftige sig med.

I relation til koordineringen kan man heller ikke lade være med at se på en anden lovgivning, som også i øjeblikket er til behandling herinde i folkettinget. I fjor vedtog folkettingen en lov om sten, grus og andre naturforekomster i jorden, en lov, der gav trafikministeren bemyndigelse til at give tilladelse til indvinding af naturforekomster i jorden ude i landet. I øjeblikket har vi så et landbrugslovforslag til behandling i folkettingen. Ifølge dette kan landbrugsministeren nægte den tilladelse, som trafikministeren har givet, gyldighed. Så spørger man sig selv, når man så ser, at det er et planlægningsudvalg, der skal være det styrende organ herhjemme i landsplanlægningen over for regionplanlægningen: hvem er det, der har indflydelse i det ministerudvalg? Hvem er det, der skal træffe afgørelsen? Ja, det må jo blive boligministeren, for dette er boligministerens ressort. Men så siger man til sig selv: dette vældige planlægningsudvalg, som man har i regeringen, det er nok en nødvendighed. Det er boligministerens ressort, men det er trafikministeren, der er formand for planlægningsudvalget. Jeg tror, vi trænger til en hel del koordinering adskillige steder, og jeg håber også, som jeg sagde allerede i mit første indlæg, at hr. Auken vil være med til under udvalgsarbejdet, at tage hele planlæg-

[Hans Toft.]

ningslovgivningen op og prøve at samle alle disse løse ender op, som giver dobbeltadministrationen, således at vi virkelig kan få skabt en forenklings.

Jeg skal ikke udtale mig om, hvor stærk styringen af landsplanlægningen skal være, men netop af en oplysning, vi har fået i dag i udvalget om fysisk planlægning, fremgår det, hvilke tanker man f. eks. i Norge har om landsplansarbejde, og heri siges det udtrykkeligt, at det ikke i Norge er hensigten, at der skal være tale om bindende direktiver, sådan har jeg forstået det, men at der skal være tale om henstillinger og anbefalinger i landsplansarbejdet til de regionale myndigheder. Der er forskellen mellem det, regeringen ønsker at gennemføre, nemlig en bemyndigelse til at udstede bindende direktiver uden om folketinget, og Norges ordning.

Holger Hansen: Flere af ordførerne og specielt hr. Gert Petersen var inde på, hvorledes vi skulle få disse regionplaner op at stå, og et øjeblik var jeg i tvivl om, hvorvidt hr. Gert Petersen havde fået den opfattelse, at forslaget om regionplaner var noget andet end de planer, som man ude i kommunerne lægger. Dette er i hvert fald en misforståelse. Regionplanlægningen skal finde sted — sådan må jeg forstå forslaget, og sådan må det naturligvis også være — på basis af den planlægning, der har fundet eller finder sted i kommunerne. Der kan ikke være tale om, at man fra amtets planlægningsmyndigheder eller fra amtsrådet skal give sig til at planlægge kommunernes fysiske udvikling uden om disse kommuner. Naturligvis må udspillet komme fra kommunerne, det tror jeg også at boligministeren er enig i.

De 9 stadier, som hr. Gert Petersen beskrev, var, synes jeg, symptomatiske for, at vi kan komme ud i noget overordentlig besværligt noget. Det er jo ikke bare noget, vi skal gøre én gang for alle, det er noget, der løbende skal kunne og løbende skal ændres, som udviklingen skrider frem. Alene derfor tror jeg, det er nødvendigt, at vi går meget kritisk i gang med behandlingen af denne procedure, dette oplæg, som ministeren har foreslået i § 10 og fremefter.

Det har været diskuteret, og nu senest

har hr. Auken forsøgt at gøre en dyd af ministerens undladelsessynd, at ministeren ikke gik ind i en vurdering af, efter hvilke retningslinjer han ville udstede disse direktiver. Boligministeren vil altså nu søge ved denne førstebehandling af lovforslaget om lands- og regionplanlægning ganske at friholde sig fra noget synspunkt om, hvorledes han forestiller sig, at denne lovgivning skal praktiseres for sit eget og for andre ministres vedkommende. Ministeren ryster på hovedet. Ja, ministeren har i hvert fald ikke hidtil, hverken i debatten her, i lovforslaget, i dets bemærkninger eller i fremsættelsestalen, givet udtryk for noget synspunkt med hensyn til, hvordan han vil benytte denne § 4, som hr. Hans Toft angriber, men som jeg ikke angriber, fordi jeg tror, at en sådan er nødvendig. Jeg har blot forsøgt at spørge ministeren om, hvad han vil lægge i den.

Det er meget godt at sige, at vi i folketinget skal fastlægge målsætningen, og det undrer mig for så vidt lidt, at ministeren netop siger det nu, hvor det, han stiller os i udsigt, i lovforslaget i hvert fald, er, at han vil give en årlig redegørelse i udvalget for fysisk planlægning, og nu strakte ministeren sig så vidt som til at sige, at det ville han da sådan set også godt give herfra talerstolen. Jeg erindrer om folketingets forretningsorden, som siger, at i forbindelse med redegørelser kan man nok føre en forhandling, men man kan ikke træffe nogen beslutning. Jeg ved ikke, om ministeren har tænkt på dette, eller om det blot er en tilkendegivelse fra ministeren af, at han gerne her tager en debat for åbent tæppe, om jeg så må sige, og en debat, hvorunder vi naturligvis kan tage beslutninger, det går jeg for så vidt ud fra.

Men på et eller andet tidspunkt må vi, hvis vi mener noget med en landsplanlægning, forsøge at bryde ind i ringen, vi må bryde ind et sted fra, og for så vidt mener jeg, at det er folketinget, der skal gøre det. Det er årsagen til, at jeg måske lidt skarpt i mit første indlæg bebredede ministeren, at han ikke havde givet udtryk for, hvorledes han ville bryde ind i ringen, altså i det, der er det politiske indhold i en landsplanlægning, for det gjorde ministeren ikke.

Jeg vil gerne på mit partis vegne give tilsagn om en velvillig, men også en meget opmærksom og kritisk behandling af det foreliggende lovforslag. Vi mener, at dette

[Holger Hansen.]

forslag er et udgangspunkt for en forhandling om vigtige sager, og den vil vi naturligvis gerne være med i.

Jeg er lidt skuffet over, at ministeren i forbindelse med vort forslag til folketingsbeslutning, hvis målsætning han i øvrigt omtalte med velvilje, siger nej til at forsøge en sammensmeltning imellem de bestående organer, vi har i øjeblikket, til det, vi har kaldt et lokaliseringsråd. Vi kan såmænd gerne give det en anden titel. Jeg sagde i min afslutning for et øjeblik siden, at det, der ligesom er det spændende ved landsplanlægningen, ved lokaliseringspolitikken, er, at skal vi løse problemerne i storbyerne, som de er dér, og i landdistrikterne, som de er dér, må det ske i sammenhæng. Det er ud fra den opfattelse, vi finder det hensigtsmæssigt, om administrationen af disse love, også egnsudviklingsloven, blev lagt samme sted.

Så vil jeg gerne sige til ministeren, at jeg tror, at hvis folketetinget skal have nogen mulighed for at fastlægge retningslinjer for, hvorledes disse direktiver skal være, som er hjemlet i § 4, og som jeg altså anerkender nok er nødvendige, må vi nedsætte et råd, hvori indgår også repræsentanter for erhvervslivet, for kommunerne, for amtskommunerne, som i allerhøjeste grad må være interesseret i den udvikling, der skal finde sted fremefter. Vi mener, at dette for folketetinget ville være en god mulighed for at få problemerne gennemarbejdet for at få kanaliseret de interesser, som jeg ikke tror kan kanaliseres ud fra almindelige offentlighedsregler om regionplanlægning; det kan nok kun blive ret så sporadisk. Men jeg finder altså, at det er en vigtig opgave at kanalisere erhvervslivets, arbejdsmarkedets parters, og kommunale organisationers opfattelse af en målsætning for landsplanlægningen til os i folketetinget, og det tror jeg kunne gøres igennem et lokaliseringsråd.

Boligministeren siger, at der er nogle, der mener, han ligesom ikke er gået langt nok, og jeg havde en fornemmelse af, at han også antydede, at det kunne udledes af min tale i første omgang. Men det mente jeg ikke, og det sagde jeg heller ikke. Jeg mener, at ministeren, som jeg har sagt det nu et par gange, skylder os en forklaring på, hvorledes

han i givet fald vil administrere denne lovgivning. Jeg mener, at ministeren på nogle områder nok er gået for mange gange rundt, når det drejer sig om regionplanlægningen, men det er jo ting, vi kan tale om i folketingets planlægningsudvalg, hvor vi med interesse vil følge denne sag.

Boligministeren (Helge Nielsen): Det er ikke mange bemærkninger, jeg har her i anden omgang.

Over for hr. Hans Toft undskylder jeg, at jeg har misforstået. Jeg indrømmer, at jeg forstod det sådan, at hr. Hans Toft ville have planlovsreformen allerede i denne samling, og det var det, jeg var rædselslagen ved tanken om. Men jeg kan love hr. Hans Toft, at der er et ganske nøje samspil mellem det, der er vores plan med planlovsreformen, og det, der sker her i lands- og regionsplanlovgivningen. Der er altså et samspil og en sammenhæng, så man kan ganske roligt vedtage dette lovforslag i denne samling uden at komme i vanskeligheder med den løbende planlægningslovgivning, som kommer i en senere samling. Men også det vil vi godt have lov til at redegøre for over for udvalget på et senere tidspunkt.

Hr. Hans Toft rejser spørgsmålet om forholdene i Norge. Jeg indrømmer, at jeg endnu ikke har haft tid til at læse bilaget, men hvis det er sådan i Norge, skulle det altså betyde, at de havde en bedre planlægning i Norge, end vi har her. Det hænger vel sammen med om lovgivningen har virket i Norge, det skal vel også med i vurderingen. Det skal jeg ikke gøre herfra, men det hænger vel sammen med det.

Jeg ved ikke, hvilket af de 9 stadier hr. Holger Hansen vil undvære. Jeg vil da bare sige, som jeg også har sagt det i al beskedenhed i fremsættelsen, at dette her er kommet til veje ved en forhandling med amter og kommuner. Jeg vil da ikke lægge skjul på, at det ikke har været alt for lette forhandlinger, men jeg har ment, at det var rigtigt i en så vigtig sag, der berørte amterne og kommunerne, at komme med et oplæg, som disse to grupper stort set kunne stå bagved. Hvis venstre ønsker sammen med den øvrige del af folketetinget at lave noget imod disse organisationer, skal man ikke afstå fra det, hvis man mener, det er rigtigt, det vil

[Boligministeren.]

jeg da godt understrege, men jeg har ment, at i oplægget var det rigtigst at komme med det.

Der kan let indsnige sig nogle misforståelser, og nu siger hr. Holger Hansen, at jeg ikke har hørt efter, og jeg kunne gentage, at jeg synes heller ikke, hr. Holger Hansen har hørt efter, da jeg redegjorde for, om det var her i folketinget eller i udvalget jeg skulle give disse redegørelser. Jeg er fuldstændig lidenskabsløs med hensyn til, hvor de skal gives, men jeg tror, der er mange argumenter for, at man bør give redegørelsen i udvalget for fysisk planlægning, og så kan udvalget bestemme, hvilke dele af redegørelsen der skal til debat i folketinget. Men jeg understreger, at jeg er helt lidenskabsløs på dette område.

Jeg tror ikke, det er nødvendigt at gå længere ind på spørgsmålet om lokaliseringsrådet, end jeg allerede har gjort. Vi er enige i de opgaver, som hr. Holger Hansen mener at lokaliseringsrådet skal løse. Vi mener, at den lovgivning, vi har lagt frem, løser dem vi mener ikke, at et lokaliseringsråd vil gøre det. Det er altså en diskussion om teknik, og hovedspørgsmålet er vel: er vi enige om, at de problemer, der ligger i landsplanlægningen, regionplanlægningen, skal løses? Hvordan vi så gør det, er vel ikke helt afgørende, men det er væsentligt, at vi finder den rigtige løsning, og det mener vi vores forslag er udtryk for.

(Kort bemærkning).

Auken: Jeg mener, det er forkert at drage Norge ind i dette her. Man kan nævne, at i Sverige arbejder man efter en endnu mere centraliseret model, end vi har foreslået her. Jeg tror ikke, man kan bruge eksemplet fra Norge, fordi det norske planlægningssystem slet ikke kan sammenlignes med det system, vi tænker os opbygget her i Danmark.

Jeg kan af debatten udlede, at der mellem 4 partier her i folketinget er enighed om, at

der skal være en vis styrke i landsplanlægningen i forhold til regionalplanlægningen, hvis hele planlægningssystemet skal kunne komme til at fungere, og at kun ét parti har taget forbehold over for denne styrke og vil indskrænke ganske drastisk de beføjelser, der ligger både i § 4, § 14 og § 19. Det var baggrunden for mit spørgsmål for til det konservative folkeparti. Jeg forstår, at der ikke er noget svar på det spørgsmål, jeg stillede før om, hvad man egentlig ville, og hvad man egentlig havde forestillet sig, udover at man ønskede at begrænse boligministerens beføjelser mest muligt. Det accepterer jeg helt klart, det er et svar.

(Kort bemærkning).

Hans Toft: Jeg kan forstå, at hr. Auken meget gerne vil misforstå. Nu citerer han igen, at det konservative folkeparti skulle være fuldstændig imod en styring af regionplanarbejdet. Det har jeg aldrig sagt, men jeg forstår også på hr. Aukens bemærkninger, at han ikke vil være med til at konkretisere de bemyndigelser, som boligministeren skal have ifølge lovforslagets § 4. Jeg kan ikke forstå hr. Auken på andre måder.

Og så endelig spørgsmålet, om man kan blande Norge ind i dette. Jeg forstår godt, at hr. Aukens parti mange gange har haft en tendens til at drage Sverige ind, og at hr. Auken specielt har lyst til at drage Sverige ind nu, fordi de har en mere centralt dirigeret planlægning. Jeg tror nu ikke, vi kan sige, at vi altid har haft gode erfaringer med at gå over Sundet for at hente de nye tanker. Jeg skal gerne give boligministeren ret i, at man kan ikke nå at sætte sig ind i alt sådan lige med det samme, men i det skrift, som vi har fået fra boligministeren, gives der udtryk for, at det er en reform af planlægningslovgivningen, som i øjeblikket forestår i Norge. Det er altså en planlægningslovgivning der er på samme stadium som den danske, og jeg kan altså notere, at de kører ikke helt på samme spor,

[Hans Toff.]

idet det oplyses, at den norske landsplanlægning skal bygge på henstillinger og anbefalinger i modsætning til den danske, hvor man vil have et mere centralt greb om tingene fra boligministeriets side igennem en bemyndigelse, som folketinget altså ikke får den store indflydelse på. Det synes jeg faktisk ikke vi kan se med tilfredshed på. Derfor vil vi fortsat — også til oplysning for hr. Auken endnu en gang, så han ikke skal gå hjem uden at vide det — kræve en konkretisering under udvalgsarbejdet af, hvad de direktiver skal gå ud på.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslagenes overgang til anden (for forslaget til folketings beslutnings vedkommende sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at forslagene henvises til udvalget for fysisk planlægning. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Der er ikke mere på dagsordenen.

Skatte- og afgiftsudvalget har afgivet betænkning over forslag til lov om ændring af merværdiafgiftsloven. (Kontrolbestemmelser m. v.) Eksemplarer vil blive omdelt.

Skatte- og afgiftsudvalget har afgivet betænkning over forslag til lov om ændring af skattekontrolloven. Eksemplarer vil blive omdelt.

Fra finansministeren er modtaget skriftlig besvarelse af et af Poul Dalsager stillet spørgsmål (spm. nr. 152). Spørgsmålet og besvarelsen vil blive optaget i Folketingstidende.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Erhvervsudvalget:

Udtræder: Ruth Olsen.
Nyt medl.: Poul Dam.

Kulturudvalget:

Udtræder som stedf.: K.J. Mortensen.
Ny stedf.: Lysholt Hansen.

Skriftligt besvaret spørgsmål.

Af *Poul Dalsager* til finansministeren (22. februar 1973):

„Vil ministeren overveje at fremsætte forslag til ændring i lov af 15. september 1972 om særlig afgift ved overdragelse af fast ejendom med henblik på at fritage kommuner for denne afgift ved overdragelse af industrihuse opført i henhold til lov om egnsudvikling?“
(Spm. nr. 152).

Begrundelse.

Støtte til opførelse af industrihuse gives til de svagest stillede kommuner, som er forpligtede til at sælge husene til brugerne uden at kunne indregne omkostninger, som f. eks. den ovennævnte afgift. Kommunerne har i forvejen — direkte og indirekte — ydet et ikke ubetydeligt tilskud til opførelse af de nævnte industrihuse.

Det forekommer mig derfor rimeligt, om der fandtes en mulighed for dispensation i de nævnte tilfælde.

Finansminister *Griinbaums* svar (28. februar 1973):

Jeg er enig med hr. Dalsager i, at det ikke ville være rimeligt, om kommuner, der sælger industrihuse opført i henhold til lov om egnsudvikling, selv skulle bære den nu indførte særlige afgift på 2½ pct.

Jeg er derfor indstillet på nærmere at overveje, om der bør søges tilvejebragt lov-hjemmel for en lempelse af afgiftskravet i disse tilfælde.

Formanden: Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 2. marts, kl. 11 med følgende dagsorden:

1) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om beskatningen af pensionsordninger m. v.

2) *Første behandling af:*

Forslag til lov om kapitaltilførselsafgift.

3) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om stempelafgift.

[Formanden.]

4) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om teatervirksomhed.

Mødet hævet kl. 16.31.

56. møde.

Fredag den 2. marts kl. 11.

Den første sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om beskatningen af pensionsordninger m. v.

(Lovforslaget (nr. 180) findes i tillæg A. sp. 4915, fremsættelsen i tidenden sp. 3259).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Peter Nielsen: Lovforslagets formål er at stoppe en af de mange såkaldte skattefiduser — hvor meget eller hvor lidt den end har været brugt. Ved at en i utide ophævet kapitalforsikring kun beskattes med 35 pct. af det tilbagebetalte beløb, kan man, da de fleste jo har en trækprocent på over 35, opnå en efter min formening uberettiget fordel. Forslaget tager sigte på, at dette stoppes ved, at beløbet, om end efter lidt udviklede regler, fuldt ud indkomstbeskattes.

Jeg anbefaler.

Juul-Madsen: Må jeg indledningsvis sige, at hvis det forslag, finansministeren her har fremsat, bliver vedtaget i den skikkelse, det har, vil man stille privat pensionsopsparing ringere, end man stiller de midler, der til sin tid vil indgå i den stats- og organisationsstyrede ØD-fond, såfremt denne skulle blive vedtaget.

Kapitalforsikring i pensionsøjemed og opsparing i pensionsøjemed er to for lønmodtagerne værdifulde og attraktive opsparingsformer. De kan kombineres, de beskattes efter samme regler, de bygger på en af-

tale mellem arbejdstager og arbejdsgiver, og det er arbejdsgiveren, der indbetaler midlerne enten til et forsikringsselskab eller til et pengeinstitut. Hæver arbejdstageren det opsparede ved opnået pensionsalder, beskattes beløbet med 25 pct. Hæver han i utide — og for mit vedkommende vil jeg gerne sætte ordet „utide“ i gåseøjne — beskattes der med 35 pct.

Det er den sidste sats, ministeren med sit lovforslag ønsker ændret. Hæver man i såkaldt utide, skal man ifølge forslaget betale en tillægsskat, der kort sagt går på, at det udbetalte beløb skal lægges oven i den skattepligtige indkomst i ophævelsesåret. Finansministeren og andre i denne sal bør en gang imellem tænke på, at endnu — og dette være sagt med største respekt for tjenstemandsstanden — er der en meget stor gruppe arbejdstagere, såvel arbejdere som funktionærer, der stiller deres arbejdskraft til rådighed for virksomhederne i den private sektor. For denne gruppe af medborgere, der af mange grunde ikke hører til de mest begunstigede, er en langsigtet opsparing med selvpensionering for øje et af dem selv og arbejdsgiveren betalt sikkerhedsnet, som vi bør underbygge og støtte og ikke svække. Med sit forslag støtter finansministeren ikke denne opsparingsform. Han svækker den.

Selvfølgelig skal vi ikke tolerere misbrug. Men vi skal også passe på, at vi ikke i iveren efter at ramme enkelte, der misbruger en lovgivning, fjerner en sådan lovs appel til de mange. Jeg vender mig derfor ikke mod, at finansministeren kommer med et forslag til ændring, men jeg vender mig på min gruppes vegne mod, at ministeren kommer med et forslag, der unuanceret straffer alle, der, for at bruge ministerens udtryk, hæver i utide, uanset grund dertil og det åremål, der er forløbet efter opsparingens begyndelse. Det mener jeg er en meget hård kost for denne gruppe af opsparere, og jeg mener navnlig, at opskriften er meget ensidig.

Forholdet er jo det, at der er mange arbejdstagere i den private sektor, der meget let kan komme i en nødsituation. Jeg kan blot nævne arbejdsløshed, afskedigelse i forbindelse med strukturændringer i erhvervslivet, sygdom osv. Her er den private arbejdstager helt anderledes sårbar end den offentligt ansatte. Det vil, forekommer det